
UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 12 07 14 05 004 5

ספר

חדושי הרא"ה

הוא חידושים יקרים מפז ומפנינים על מסכת קידושין למורינו ורבינו נר ישראל רבן של כל בני הגולה הרב ר' **אהרן הלוי** [הוא הרא"ה] ז"ל, מברצלונה, המחבר ס' **החינוך** על תרי"ג מצות.

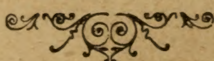
נדפס עפ"י כתי' יחיד בעולם מבית עקד הספרים של הרב החכם הגדול, החוקר המצוין, עטרת החכמים וכו' כש"ת מו"ה **משה** דר' **גאסטער** הי"ו האב"ד דק"ק הספרדיים **בלונדון** ואנפ"ה.

ובסופו נספחו ב' תשובות על ענין סבלונות למורינו מאור הגולה מו"ה **שכנא במו"ה יוסף איש לובלין** ז"ל. עם הגהות התנו ותלמידו רשכ"בהג הרב **רמ"א מקראקא** ז"ל. ותשובות מהרבנים הגאונים וכו' ר' **יהושע מקראקא** (המחבר ס' מגיני שלמה) ור' **יואל** (המחבר ס' בית חדש) זכרונם לברכה.

הוסיאטין תרס"ד.

י"ל ע"י חברת "דובבי שפתי ישנים" הוסיאטין.

בדפוס פ' קאוואלעק, הוסיאטין.

Druck von F. Kawalek Husiatyn.

ב"ה

מה צדקו דברי הרב הגאון הגדול מו"ה וידאל הצרפתי ז"ל בראש הקדמתו לספרו דרך הקדש (כת"י של ההברה דובבי שפתי ישנים) „יאמרו המושלים וכן התמו כי אשר אל שלחן ערוך יבא, לא יערך ולא ידע ערך הטורח שטרח בעל הסעודה ואת טיבו" אין קץ לכל עמלי שעמלתי בספר הזה להסיר השגיאות כסו פניו חרולים — כי היו העתקות שנעשו ע"י מעתיקים שונים.—ואחר כל זה ידעתי כי רבו השגיאות שנשארו בספר זה כי יראתי לשלוח יד בקדש. ובמטותא מנייכו מלכי—מאן מלכי רבנן—שתדונו אותי לכף זכות.

כצאתי אפרוש את כפי בתפלה לנורא עלילה שיזכנו להוציא לאור עוד כת"י המוכנים ת"י החברה. וזכות הקדושים המחברים יגן עלי ועל כל החברים הנכבדים להפקד בדבר ישועה ורחמים ואך טוב וחסדים טובים יסובבנו.

דוד בן לאבי מורי הרב הגאון וכו' מו"ה יחזקאל שליט"א פרענקיל.

האשה נקנית פרש"י ז"ל לבעלה [בשלש דרכים] כדמפרש ולז"ל והאי שלש לשון נקבה הוא ובגמרא בעי מאי תנא לשון נקבה וקונה את עצמה בשתי דרכים גרסינן וכו' יש מפרשים שרש"י ז"ל נשמר שהיה לפניו פי' אחר במתני' ולא הוה גריס וקונה את עצמה שהייתי מפרש דנקנית קאי בין אקנין דבעל בין אקנין דידה דבתרויהו שייך לישנא דנקנית והשלש דרכים דקאמר היינו בין אותם שקונה אותה הבעל בהם ובין אותם שקונה היא את עצמה וכוונת מתני' לומר דבין קניניה דידה והבעל הוו ג' נקנית היא עצמה בכסף שטר וביאה והנך תלת הוו דשלשתן היינו דבר הנאה שמקבלת היא מניה וקונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל והיינו השתים האחרים והשתא לפי זה כי פרכת מאי תני לשון נקבה דהיינו ג' לא מצי לשנויי משום דרך דליתני דרכי' (א) וליכא לשנויי משום ביאה כדמשני לקמן דהא איכא גט ומיתת הבעל דלא לורך ביאה נינהו ולכן פירש"י ז"ל דנקנית היינו לבעלה דוקא והג' דרכים היינו כדמפ' ולז"ל דהיינו כסף שטר וביאה והאי ג' לשון נקבה דבגמ' בעי ומשני. וקונה את עצמה וגו':

היבמה נקנית בביאה פרש"י ז"ל להיות כאשתו לכל דבר שאם בא לגרשה אח"כ אינה צריכה וכו' ואיכא למידק מאי הזכיר רש"י ז"ל בסוף לשונו שהכסף ושטר אינו גומר להיות יורשה ומטמא לה ולא פוטרה מן החליצה וכו' וכאן נמי מאי לא הזכיר אלא להצריכה גט וכ"ת בכלל להיות כאשתו בכל דבר הוו בלא"ה א"כ אם בא לגרשה נמי לא היה לו להזכיר וי"ל דודאי בכלל דבכלל „כל דבר" הוו כלהו אלא שהולך רש"י ז"ל לפי להצריכה גט משום דאיכא למטעי בלישנא דמתני' דקתני וקונה את עצמה בחליצה ולכאורה נר' דהיינו אחר שנקנית בביאה כמו וקונה את עצמה דרישא לכך כתב רש"י ז"ל דאינו כן דוקונה את עצמה קאי אקודם ביאה אבל אחר ביאה אינה צריכה הימנו חליצה: **וא"ר** עוד למה ליה לרש"י ז"ל לאשמועינן הכא דכסף ושטר מדרבנן קנו וי"ל דה"א כי היכי דישא וקונה את עצמה לאחר ביאה כמו רישא וגם כי היכי דלא תקשי מאי לא תנא מכילא בסיפא כמו שהקשו התוס' ולמעוטי כסף ושטר ולהכי ה"א דה"ה היבמה נקנית בכסף ושטר ואז ודאי אינה קונה את עצמה אלא בגט אבל כשנקנית בביאה קונה את עצמה בחליצה אחר ביאה ומשום הכי קתני דיבמה נקנית בביאה ולא קתני בכסף ושטר משום דקא בעי למתני וקונה את עצמה בחליצה והיינו דוקא אחר ביאה, לכך פרש"י ז"ל דצריכה גט. וכסף ושטר אין קונין בה:

ואפשר לומר דלרש"י ז"ל הוקשה לו מאי לא תנא מכילא למעוטי כסף ושטר ותירץ דאי הוה תנא מכילא הוה ממעט להו לגמרי דאפי' מדרבנן לא מהנו להכי לא תנא מכילא לומר דאע"ג דמדאורייתא ביאה דוקא קני מדרבנן מהני כסף מדרבנן לפוסלה על האחין:

בעיר בלשון רש"י ז"ל ראשון ואפשר שרש"י ז"ל הרגיש דלא צריך קנין אלא בדבר שקונה אותה הגוף והכא לא שייך וכן הקונה את עצמה ופרש"י ז"ל דקנין דהכא היינו לענין בעלה כלומר לענין אשות וקונה את עצמה

א) דברים כל"ל כקו' הגמרא דף ב' ע"ב.

עלמה ופרש"י ז"ל דקנין דהכא הייני לענין בעלה כלומר לענין אשות וקונה את עלמה להיות בשעל (א) להכנס לאחר ואפשר שפי' כן לומר שקנין זה אינו לכל דבר דהא חופה גימרת אלא לבעלה כלומ' להלריכ' גט:

ובתוס' כתבו הכא תני בה"א וכן בכמה דוכתין גבי אים ואשה תני בה"א וקשה דבשיא דבתולה וכו' דהא יבמה וכו' ואין לחוש וכו' ואיכא למידק דברים כתובות כתבו התוספות דגבי אים ואשה רגיל התנא לומר בה"א אע"ג דלא קאי אקרא והכא כו' דבעי קאי אקרא ועוד מה הוקשה להם דכתבו דהא יבמה. וי"א דבאים ואשה כיון שבהזכירו בראשונה הוה קאי אקרא כמו האשה נקנית דהכא והאים מקדש דקיימי אקרא דכתי' כי יקח אים אשה וכו' בכל מקום שמזכירם התנא מזכירם בה"א. כיון דפתח בהו בה"א וזהו מ"ש בכתובות שרגיל התנא להזכירם בה"א. איכא למידק עוד אמאי לא הביאו יבמה בתחלת הדבור כמו שהביאו האשה שהלכה וכן בכתובות הביאוהו לכך נר' שכוונת התוס' כך היא הכא תני בה"א וכן בכמה מקומות כל שאית לן למימר דבאים ואשה רגיל התנא לומר ה"א בלא שום טעם או שמא יהיה משום דאים ואשה לא מקרה אלא עלם נ"ל שתמיד הוא אשה ותמיד הוא אים והוי דבר כולל יותר מכל הדברים מש"כ בבתולה שהיא (ב) וכן יבמה או עבד ומשום הכי תנא האשה שנתארמלה. ומשום דקשה מבתולה אית לן למימר ג"כ דהיכא דקאי אקרא קתני בה"א ובעבד אית לן לדחוק ולומר דאינו מכורה (ג) כ"כ. וכי תימא מאחר שכתבת דבאים ואשה רגיל לומר בה"א מה לריך עו' לדחוק בכל הני שנויי דחוקי דבתולה ועבד לא קתני תו דאוכם (ד) כמו אים ואשה להכי קאמר דהא יבמה כלומר הולרכתי לומר שני דברים חדא דבאים ואשה רגיל לומר ה"א וכן דהיכא דקאי אקרא קאמר בה"א משום דיבמם לא הוי כמו אים ואשה וקתני בה"א וע"כ אית לן למימר משום דקאי אקרא אבל אי לאו יבמה לא הוה לריך לתרץ דקאי אקרא אלא דגבי אים ואשה קתני בה"א אע"ג דלהאי (ה) קאי אקרא והייני כמי דכתבו התוס' שם בכתובות. ומה שכתבו ואין לחוש כ"כ נ"ל שאע"ג שנ"ד דוחק לומר ובאים ואשה רגיל אין לחוש כ"כ בהא אפי' בלא שום טעם מלינו שסוכה התנא לשון הרהוט לו בפה ואפשר שמ"ש ואין לחוש הייני משום שאם יבמם אינה מפורשת בקרא דיבום אלא יבמה יבא עליה ויבמה ולכן כתב דאין לחוש דויבמה הייני כמי שיאמר שיעשום יבמה ודוק: **עוד** אפשר שהוקשה לו דכימא דדוקא ברים פ"ק מתחיל בה"א ולכן עבד עברי לא תני ולזה תירן זה לא אפשר דהא יבמה איני ברים פ"ק ותני בה"א:

ב"ש בדינר כתבו התוס' במס' עדיות (ו) תני גבי קולי ב"ש ומומרי ב"ה ולע"גב כו' ואיכא למידק דהיכא דקבלה קדושין מאחר בדינר ודאי ב"ש מחמירין בשני ומקילין בראשון וב"ה מקילין בשני ומחמירין בא' וא"כ בזה שוין ב"ש וב"ה אבל היכא דלא קבל קדושין מאחר הוי ב"ש לקולא

(א) ברשות, כל"ל. (ב) נראה שחסר כאן תיבה וכל"ל שהיא אינה תמיד (ג) מבורר כל"ל (ד) דאינם כל"ל (ה) דלא כל"ל (ו) פ"ד מ"ז.

לקולא וב"ה לחומרא כמלא א"כ דמיקל ב"ש יותר מב"ה וליכא למימר דהוה ס"ד אתפיל היכא דקבלה קדושין מאחר ואז הוא שוין ומ"ה הקשו התוס' ואע"גב דודאי קס"ד דכי איתפיל בין לקולא (ז) קדושין מאחר ובין ללא קבלה אתפיל והיינו דקס"ד דהתוס' וקשה א"כ מאי מקשו התוס' וי"ל דאפי' היכא דלא קבלה קדושין מאחר אין ראוי לומר דמקיל ב"ש ומחמרו ב"ה כיון שאפשר שתקבל קדושין מאחר ומקולת ב"ש כאן כמשנה חומרא שם וכן לב"ה ותרלו התוס' דמ"מ הם לא באו אלא על קדושין ראשון וב"ש הקיל וב"ה החמיר וכן אמרינן התם.

בפרוטה כתבו התוספות תימא דלא הוי לי' כו' עד נטעה לומר וכו' ואיכא למידק מעיקרא כשהקשו דלימא בשוה פרוטה מאי קברי ולנסיף כשתרלו שבא לפרש באיזו כסף מאי קברי דפשיטא דבא לפרש באיזה כסף ועוד דכתבו ולפי שלא נטעה הא ודאי כן הוא ומעיקרא הכי הוה ומאי בהא לאשמועי'. ותו איכא למידק מאי הקשו ולא"ה ומכ"ל דשוה כסף ככסף דהא לקמן וכו' אמאי הוצרכו התוס' לתרץ דיליף מעבד עברי ואתיא במה הלד כמו שכפרש אמאי לא תרלו דלעולם דשוה כסף הכי הוא בכלל כסף והא דאצטריך יתיב לרבות שוה כסף ככסף בעבד ובנזיקין היינו משום דבעבד הוה אמינא דכיון דהוא גרם לו להמכר דדוקא כסף ול"ם כסף ובנזיקין הוה אמינא דכיון שהחמירה התורה עליו לענין מיטב כסף כמי דוקא ולא שוה כסף ובפדיון הבן והקדש אילטריך כלל ופרט להוליא קרקעות ושטרות כדכתבו התוס' בסמוך וכל לעולם דלענין אשה וערכין שוה כסף ככסף: **ונראה** לי דמעיקרא כשהקשו התוס' הוו סברי דשוה פרוטה דקתני במתני' הוי פרוטה דכסף וה"ק כסף האמור בתורה הוי פרוטה או שוה פרוטה דגם שוה פרוטה הוי בכלל כסף ולהכי הוה קשה וליתני שוה פרוטה כלומר שפי' באיזה כסף ויאמר בב"פ ותרלו דדוקא פרוטה הוי פירושא דכסף אבל שוה פרוטה אינו בכלל כסף האמור בתורה אלא דהכא הוי שאע"פי שאינו בכלל כסף הכי הוא ככסף וכי"ת אי אמרת בשלמא מעיקרא דהוה קס"ד דהוי פירושא דכסף מ"ה מהניא אלא השתא דקא אמרת דלא פרוש קא מפרש כסף אלא דיהא הכי אמאי אילטריך למתנייה ותרלו שלפי שלא נטעה וכו' אבל לעולם דלאו בכלל כסף הוא אלא דדיכא הכי הוא דש"פ הכי הוא כסף והשתא קשה ומנא לן האי סברא דבשלמא אי הוו בכלל כסף הייכו אומרים שמא (ח) שאלטריך לגבי עבד ונזקין הייכו משום שהוא גרם או משום שהחמירה התורה לענין מיטב אבל השתא ליכא למימר הכי דבסברא מנא ליה שיהיה שוה כסף ככסף מאחר שאינו ככנס בכסף דהא גבי עבד לקמן אילטריך יתיב לומר וגם דהתם איכא טעמא מ"מ הכא מנא לן והשתא א"ש דליכא לשנויי דהא באשה שוה כסף הכי הוא בכלל כסף והתם עבד ונזיקין הוי טעמא משום שהוא גרם כו' דהא בפרוש' דמתני' ליכא למימ' הכי דא"כ לימא ש"פ אלא ודאי דמאי דקאמר בשוה פרוטה כ"ל דדיכא התם הוא וא"כ מכ"ל: **ותן** כתבו

(ז) לקבלה (ח) שמה, כל"ל

התוספות וי"ל דילפינן מעבד עברי כו' אין להקשות דאיכא למפרך מה לעבד שכן גרס דהא נזיקין תוכיח וכי פרכת מה לנזיקין דאמ' עבד יוכיח ואתיא במה הצד ומאי דאיכא למימר היכא דילפי' מעבד עברי מקנינו או מיציאתו דהא יציב ביציאתו הוא דכתיב אבל קנינא מנ"ל וכ"ת דילפי' קנינא מיציאתו א"כ אמאי לא ילף נזיקין מקנינא וליכא למפרך מה לעבד דין הוא שנקל עליו כדי שלא יטמע דאדרבא מ"ה הוה לן למימר שלא יהיה קנינא בשוה כסף כדי שלא יטמע בין הגוים ואפי' הוי בשוה כסף וכ"ש נזיקין והאי פירכא דשלא יטמע לבין הגוים לא שייך אלא ביציאה והתם אמרה התוס' אלא ודאי דהכינא לן דשוה כסף ככסף וא"כ אי קנין העבד עצמו לית לן דשוה ככסף היכי יליף קנין האשה:

ויש מפרשים דכי היכי דבעיי' למילף קנין דאשה מעבד קנין דעבד ג"כ יליף מיציאתו ואע"פי שלא הזכירוהו וזהו דוחק. ונרא' לי דודאי דהואיל ובגרעון כסף דעבד שוה כסף ככסף, ה"ה בקנינא דהא כתי' ישיב גאולתו מכסף מקנתו ואפי"ה איכא למפרך דדין הוא שנקל לומר דשוה כסף ככסף כדי שלא יטמע ר"ל שאם לא היה נקנה בשוה כסף גם כשהיה יוצא לא היה יוצא בשוה כסף דלפי קנינו הוא משיב ויוצא דהא כתיב ישיב מכסף כלומר אותו הדבר אשר נקנה בו ישיב ואם נקנה בכסף ולא בשוה כסף הכי הוה יציאתו:

ותו א"ל אי יליף מעבד עברי נילף ג"כ כסף ומאי איצטריך גזירה שוה דקיחה קיחה וכיון הכי מה מצינו בעבד שמועיל בו שטר ומועיל בו כסף ושוה כסף אף אשה שמועיל בה שטר יועיל בה כסף ושוה כסף וכ"ת דאיכא למפרך כדפריך לקמן מה לאמה העבריה שכן יוצאה בכסף א"כ השתא נמי איכא למפרך מה לעבד דין הוא שיקנה בשוה כסף שכן יוצא בשוה כסף וכ"ת נזיקין יוכיח א"כ נילף כסף ומאי פריך בבריית' דליכא הצד השוה דבשלמא לעיל איכא כסף א"א השתא דבעי למילף כסף ליכא הצד השוה: **ותו** איכא למידק דכיון דאשה לא מקדשת בקרקע אלא כשהיה מיעט ונילף מנזיקין דליכא למפרך מדי וי"ל דליכא למילף מינה דכיון דעבד עברי תוכיח שנקנה בכסף ובשוה כסף ואין בו דין מיעט: **ותו** איכא למידק במאי דכתבו והא דאיצטריך קרא לפדיון הבן והקדש וכו' וליסתוק מעבד ונזיקין ונילף כלהו מפדיון והקדש וי"ל דהוה יליף מהתם מיעוט קרקעות דדיו לבא מן הדין להיות כנדון ומ"מ קשה דהשתא דכתו' פדיון ועבד ולא כתי' אשה מה ראית דיליף מעבד נילף מפדיון ואימא דאין אשה נקנית בקרקעות: **ויש** אומרים דלא ילפי' מפדיון משום דהוו הקדש ופדיון ב' כתובים הבאים כא' ואין מלמדין ולא כהירא:

גמרא מ"ש הכא דתני פירש"י ז"ל מ"ש התם בפ' שני דתני האיש מקדש בו ובשלוחו ניתני הכא האשה מתקדשת וא"ל מי אמר לו לרש"י ז"ל שהקושיא היא הכא ואמאי לא יהיה ג"כ התם ואין לומר דא"הכ אלא שרש"י ז"ל חפש זאת משום שהמתרץ תירץ זאת דא"כ תקשי למתרץ מי אמר לו כן ונראה לי שרש"י ז"ל הוקשה לו דהכא אי לאו ההוא מהתם

מהתם ליכא קושיא אבל הקושי' היא בראותינו הסיפא דהאיש מקדש וא"כ הקושיא הא' היא התם אמאי שנא מהכא וא"כ כהפוך דנאמר ואם הסיפא לישנא עדיפי' הכא אמאי תנא נקנית כו' וא"כ תחילה היה לו למקשן להקשות מ"ש התם וא"כ מ"ש הכא ובשלמא אי היתה השוא דהאיש מקדש במסכת אחרת היה אפשר לומר שנשנית תחילה קודם מתני' דהכא והקושיא הא' היא הכא אבל היא בפ' ב' ותירץ רש"י ז"ל שהטעם שאמר תחילה מ"ש הכא משום שהקושיא היא הכא לבד ולא התם ולזה יש שתי הכרחיות חדא הא דאמרן שכי' דהתם ודאי ליכא לאקשות ולישני האיש קונה דמי אמר לן דמיירי בקנין אשה דהא בו ובשלוחו קתני ותו לא, ומי אמר לן דלא מיירי בקנין קרקע אלא ודאי דהקושיא היא נתני הכא האשה מתקדשת דלשון קדושין לא שייך אלא באשה וכ"ת א"כ מאי פריך לקמן דנתני התם האיש קונה היינו לאחר שתירץ דנקנית הוי לישנא דאורייתא א"כ ליתני התם כו':

ובפשטא דמעתתא איכא למידק אמאי לא דייק תחלה לישנא דאשה דליתני הכא האיש קונה דתחלה מוזכר במתני' אשה והיה לאו שיקשה בסדרא דמתני' וכי תימא דלב' שכן הוקשה אלא שהמתרץ לא הבינו למתרץ קשה אמאי לא הבינו שהיה שואל על ראשון וכ"ת שהמתרץ סבר דהא לאו קושיא היא משום דבעי למתני סיפא וקונה כדמשני בסמוך זה אינו דהשתא נמי איכא אגב כמו שכתבו התוס' בדבור המתחיל הוה מצי לשנויי: **ועוד** איכא למידק אמאי לא הקשה תלמודי' קושיא יותר חזקה. והיא דליתני האשה נקחת דהוי לישנא דקרא וקשה בין אהך דהכא ובין הסיפא דלקמן דהא במתני' כתבו התוס' דנקט האשה בה"א משום דקאי אקרא דכי יקח איש אשה וא"כ ליתני ניקחת כו': **ועוד** איכא למידק אמאי לא משני אגב סיפא דקתני היבמה קונה דהתם לא מצי למתני מתקדשת דהא מקודם היא אסורה כהקדש וזקוקה ליבם ולדברי הר' מכוח (ז ב) קשה הא קושיא: **ועוד** איכא למידק למה צריך לשנויי כל זה לימא דהא דקתני נקנית לישנא דקרא נקט כי יקח וקיחה איקרי קנין דכתי' שדה אשר קנה אברהם אי נמי שדות בכסף יקנו וכ"ת דבמאי דתרלו התוס' (ח) לא קשה מידי דהכא כסף דאשה בעי לאוכוחי והכא נמי קיחה דאשה בעי לאוכוחי זה אינו חדא דעדיפא ה"ל להו לתוס' להקשויי הכי דלא לימא משום דקא בעי למתני כסף לא לימא לישנא דקרא נקט דקיחה איקרי קנין: **ועוד** דאינו מתורץ במאי דמשנו תוס' דלימא לישנא דקרא נקט דקיחה דאשה אקרי קנין וילפי' משדה וקיחה דשדה אקרי קנין דכתי' השדה אשר קנה אב' כו': **ועוד** איכא למידק מאי פריך ונתני התם האיש קונה ומאי קושיא לעולם דלישנא דמקדש עדיפא והכא דתנא האיש קונה היינו משום דקא בעי מיתני כסף אבל היכא דלא תני כסף לישנא דמקדש עדיפא: **ועוד** איכא למידק שלכאורה כו' שכשהקשה וליתני הכא האיש קונה לא הוה ידע שנוייא דאגב דא"כ מאי הקשה מתחלה דלתני האשה מתקדשת אגב סיפא דהא לדברי התוס'

(ח) ד"ה וכסף

שכתבו

שכתבו הוה מצי וא"כ לא ידע שנוייא דאגב ותקשו ליה א"כ דלימא האיש לוקח או שאשה נקנית דהוי לישנא דקרא עפי דהשתא ליכא לשנויי אגב כדמשני בעלי התוס' דהא איהו לא הוה ידע שנוייא דאגב דלקמן: **ותו** איכא למידק אמאי הולך לומר האי בעית אימא כיון דע"כ אית ליה לאקשויי לשנויי אגב לקושית דלימא האשה נקנה: **ונראה** ליישב הסוגיא כולה ותחלה צריך לעורר בדברי התוס' שכתבו הוה מצי למימר אגב דבעי למתני קיפא כו' ומיהו הר' מנוח אומר. והיה ראוי לומר ותירץ הר' מנוח ולא לשון ומיהו [אומר] הר' מנוח והיה אפשר לפרש שהוקשה להם מאי פריך אגב דקא בעי למתני יבמה נקנית תהא האשה נקנית ותרצו התוס' דודאי כן הוא אלא דלא ניחא ליה בהאי שנוייא דבלאו הכי הוה מצי למימר אחד ומ"מ הר' מנוח שמתרץ ואומר דלא הוה מצי למימר אגב הא ע"כ הוה מצי ההוא אגב היכי (ע) והיכי יתישב הר' מנוח ההוא אגב וקשיא לי דלא הוה ליהו לעשות הדבור אלא למתרץ ולא למקשה שהמקשה דילמא דלא הוה אסיק אדעתיה שנוייא דאגב וקשה א"כ הוה ליה לאקשויי דליתני האשה נקנית דהוי לישנא דאורייתא עפי כמו שכתבו התוס' וכי דהכא לא הוה ידע דמשום לישנא דאורייתא בעי לתני מר שתירץ לו כן שמתרץ מכל מקום קשה לקמן כדפריך ונתני הכא האיש קונה הוה ליה לאקשויי דנתנה האשה נקנית: **וכי** תימא דהוה אסיקנא אדעתיה שנוייא דאגב א"כ השתא נמי מאי פריך נימא דלא מצי למתני אגב וקונה את עצמה ותרצו התוס' דודאי הוה אסיק אדעתיה שנוייא דאגב ולהכי לא הקשה דליתני האשה נקנית אבל דליתני האשה מתקדשת הוה מצי למימר א"כ מיהו אומר הר' מנוח שאינו אגב טוב דהוה מצי למתני ונתנת כלומר ואע"ג דאסיק אדעתיה שינוייא דאגב האי אגב לא הוה אסיק אדעתה כו': **והשתא** א"ש דמ"ה לא דייק תחלה דליתני האיש קונה דהוה אסיק אדעתיה ההוא אגב דלקמן ואגב דיבמה לא היה אומר משום שהיא חלוקה אחרת ואינו בחלוקה עצמה א"כ משום דשייך למימר בו מתקדשת בביאה דאע"ג דאסורה היא מקודש מ"מ איכא (י) אסורה כהקדש אלא בלאו דלא תהיה אשת המת החוצה אבל בביאה אסירה כהקדש והא דלא משני דלישנא דקרא נקט דכתי' כי יקח וקיחה איקרי קנין משום דליכא לאוכוחי משום קרא דקיחה איקרי קנין דאע"ג דכתיב קח ממני ומוכח מקרא דהשדה אשר קנה אברהם דהוה קנין היינו משום דכסף איקרי קנין וההוא קח קאי אכסף אבל הכא באשה לא גמרי' אלא דכסף דנגמר בו מגזרה שוה דקיחה קיחה איקרי קנין אבל הקיחה דקאי ואע"ג דמלשון כר' דהקיח' בעי למגמר דאיקרי קנין כמו שנפרש מ"מ לא קשה דהא דקאמר משום דקא בעי למתני כסף ר"ל שכונת מתני' דתנא נקנית היה להודיענו מקום אשר אנו למדין ממנו הכסף הנז' במשנה ולכן הולך לומר משום דקא בעי למתני כסף והא דפריך ונתני התם האיש קונה היינו משום דהתם נמי מקדם דקאמר ר"ל בכסף וא"כ לשון קנין הוה ליה למיתני:

(ע) נ"ל היבמה, כצ"ל (י) איכא אסורה, כצ"ל שנ"ל

והא

והא דפריך וליתני הכא האיש קונה ר"ל בשלמא מעיקרא הוה קס"ד דהא דלא נקט כי התם היינו אגב אבל השתא דקאמרת דשוי לישנא דאורייתא אין ראוי למנוע מלשנות האיש קונה משום אגב דהא איכא תרי טעמי חדא לישנא דאורייתא ועוד דליתני כי התם ותירץ שיש ג"כ שני טעמים כנגדן ומשום הכי לא תני האיש קונה חדא אגב ועוד דה"א אפי' בע"כ **אבל** לפרש"י ז"ל קשיא לי לפרש"י ז"ל ומאי שנא התם בפ' שני דתנא האיש מקדש בו ובשלוחו ניתני הכא האשה מתקדשת וכו' דקאמר בפ' שני דהא ודאי כן הוא ועוד שהוא (יא) רש"י מילת בו ובשלוחו באיכה בגמ' ועו' דקאמר ניתני הכא האשה מתקדשת ומי אמר לו כן דהא לשון מ"ש משמע דליתני התם כי הכא או הכא כי התם וכי תימא וכן הוא אלא שמפני שהמתרץ לא תירץ אלא להכא לזה פי' רש"י ז"ל הך והכא קשה א"כ למתרץ אמאי לא תירץ שנים וכ"ת דכן דכן הוא אלא דלא שביק לאוקמי זה דוחק: **ונראה** שרש"י ז"ל משום שהמתרץ לא תירץ אלא לאחר הכריח בלשונו בשתי ראיות דלא מקשה אלא הכא דליתני כי התם הראיה הראשונה היא דהכא ודאי בלא קשיא דהתם ליכא להקשות מידי וא"כ הקושיא הוא אחרי כו' כל זה כבר הוא כתוב לעיל:

היבמה כתבו התוס' תימא דלא תני וכו' וי"ל דבהדא מילתא אין לשנות מכילתא ואע"ג דגבי אתרוג שוה לירק בדרך אחד כו' ליכא למידק אמאי כתבו ואע"ג דבשלמא התם קאמר בסמוך דמלבד שבא למעוטי בא לאשמועי' דדרכיה דאתרוג כירק ומשום הכי תניא מכילתא אבל הכא לא זו איכא קושיא דהכא הכא נמי בא למעוטי חדא מילתא ואפי' הכי לא תני משום דלא שייך ולקמן נמי לא הוה למתני אע"ג דאשמועי' מילת'. ועוד דלקמן למאי דלא הוה קס"ד שבא לאשמועינן דדרכיה דאתרוג כירק לא הוה קשה ליה מידי ועוד שמה שתרצו התוס' היינו דלא שייך למתני מכילתא באחד ואי לא שייך לא הוה ליה למתניה לקמן אע"ג דאשמועי' כו' דהא לא שייך כו' **ומאי** דא"ל במה שכתבו ומאחר דלא תנא מכילתא דיבמה לא חש לשנות כו' אי נמי וכו' ואיכא למידק לא ימנע או איכא למעוטי מדי או ליכא למעוטי אי איכא היכא כתב דליכא למעוטי ואי ליכא מאי קושיא איכא מעיקרא וכו' דלעולם דאיכא למעוטי כמו אליפין (יב) או חזקה כמשנה שאינו קונה בהם עבד עברי ולהכי הוקשה להם דליתני מכילתא ותרצו דלא איצטריך כלומר אע"ג דאיכא למעוטי לא אצטריך בשלמא מה שמעט איש (י"ג) היינו משום דאיכא למיעטי כדקאמר לקמן וכן הנהו שהקשה התוס' אמאי לא תנא מכילתא ביבמה למעוטינהו בכל אחד כתבו התוס' דאיכא למעטי, בכסף משום דלא נילף ק"ו מאשה וכן בכולן אבל הכא לא איצטריך ועו' י"ל דכל מה שמעט בכישא ודאי דממועט הוא בכל חלוקי המשנה ומאחר דאליפין וחזקה הם ממועטי' מקישא לא איצטריך

(יא) שהביא רש"י, כצ"ל וכונתו על רש"י בעמוד א' ד"ה ומאי שנא התם עיי"ש ותבין
(יב) גם המהרש"א כאן העיר בזה. (י"ג) חופה כצ"ל.

איצטריך הכא למעוטי מידי אבל ביאה הקשו התוס׳ דבר שלא מעט בריאה כמו כסף ושטר:

מאי שנא הכא כו׳ כתבו התוספו׳ ה״מצ אגב דבפי׳ כו׳ כבר פי׳ לעיל בו ולפשר עו׳ שהוקשה להם אמאי לא הקשה תלמודא תחלה דליתני האיש קונה כסדרה דמתני׳ ותרצו שהמקשה הזה היה יודע שפיר שנויא דאגב דהמ״צ ולכן הקשה תחלה דליתני האיש קונה אבל אם היה מקשה קושיא דליתני דאיש קונה גם כשהיה משני ליה אגב לא היית מתורצת קושיא דלתני האשה מקדשת כלל אגב דהא איכא למימר דכתני ונתרת:

משום דקא בעי למתני כסף כו׳ כתבו התוס׳ והכא לא שייך למפרך ותני תרתי אטו חדא דלשון קנין שייך נמי בשטר וביאה ואיכא למימר שאפי׳ לא הוו שייכי לא קשה מידי דהא לשון קנין ולשון קידושין שוים הם ואי לא שייך בשטר וביאה לשון קנין גם בלשון קדושין (יד) שייך דמ״ש זה מזה וא״כ שפיר קא משני דהא דקתני לשון קנין ולא לשון קדושין משום דכסף שייך בלשון קנין ולא בלשון קדושין דכתי׳ השדה אשר קנה אברהם א״כ וכו׳ ואע״ג דבשטר וביאה הם שוים מכל מקום בכסף עדיף לשון קנין מלשון קדושין ולהכי תנא במתני׳ לשון קנין ול״ע.

ותו כתבו אי נמי בשטר אשכחן לשון קנין דכתי׳ ואקח את ספר המקנה ואיכא למימר א״כ אמאי לא משני משום דבעי למתני כסף ושטר דקרו קנין וכי תימא כהי דלגבי שכר (טו) איקרי שטר קנין דהתם בשכר (טו) דירמיה כתי׳ אבל גבי אשה מנ״ל א״כ מאי ראיה הביאו התוס׳ מהתם וי״ל דמ״מ לגלוייא דשייך בשטר לשון קנין מהכי כו׳:

וכתי׳ נתתי כסף השדה קח ומהכי כתבו התוס׳ אינו חושש אלא שמוצא לשון קיחה וא״ת וכו׳ נר׳ לי שהיה אפשר לפי׳ שמכח גזרה שוה ההוא כסף דגמרינן משדה דמיכן התם בכי יקח וה״ל כאלו כתי׳ כי יקח איש כסף לאשה כלומר לקדש אשה והשתא א״כ קאי כי יקח דהתם הכסף כי הך דהכא והשתא ליכא להקשו׳ דליתני האשה נקחת לישנא דקרא דהא כי יקח בקרא לא קאי אאשה אלא אכסף אבל השתא דכתבו התוס׳ אינו חושש [וכו׳] ההוא כי יקח קאי אאשה א״כ אמאי לא קאי האשה נקחת דהוי עפי לישנא דקרא:

אי נמי שדות בכסף יקנו כתבו התוס׳ והא דלא מייתי מכסף מקנתו כו׳ וקשה א״כ [וכו׳] אפשר לפרש דמעיקרא הוה קס״ד דהא דהולך להביא משדות בכסף יקנו משום דמשדה אשר קנה אברהם איכא למפרך ה״מ גוי דכל קנינו בכסף ולהכי שקונה ממנו בכסף מקרי קנין אבל מישראל לא ולהכי מייתי משדות בכסף יקנו וכי האי גוונא כתבו התוס׳ לקמן (טז) גבי מתני׳ נכסים שיש להם אחריות כו׳ ובעי׳ מנא לן ומשני דכתי׳ שדות בכסף יקנו וכתבו שם התוס׳ (יז) והא דלא מייתי מעפרון משום דאיכא למימר ה״מ גוי דכל קנינו בכסף וא״כ להכי לא הוה

(יד) לא שייך, כנ״ל שצ״ל (טו) שדה, כצ״ל במקום שכר. (טז) דף כ״ו ע״א (יז) ד״ה אמר קרא.

הוה מלי לאתויי הכא מכסף מקנתו דהא התם בגוי איירי וכן איתא לקמן אבל השתא דכתבו התוס' דהא דלא מייתי מכסף מקנתו משום דבעי לאתויי קנין דשדה א"כ לא ה"ל לאתויי אלא השדה אבד קנה אברהם לחוד דמיירי בעניינא וגם הוי דאורייתא ושדות בכסף יקנו לי: ואפשר לפרש עוד דמכסף מקנתו הוה מוכח שפיר דהא עבד עברי הוקש לעבריה ועבריה לאשה וכן כתבו התוס' לקמן (יח) בד"ה ואשה בפחות מכוה פרוטה כו' וא"כ אמאי לא מייתי מכסף מקנתו ותרלו דאה"נ דמלי לאתויי משם אלא דניחא ליה לאתויי קנין דשדה כלומר דמאחר שבג"ש היא משדה דהמ"ל מכאן וקשה א"כ הוא"ל והמ"ל אלא דלהוכחא דמילתא הכא משדה יותר היה רווי שיביא פסוק מכסף מקנתו דהוי דאורייתא וא"כ יביא ומפסיק אבר קנה אברהם דהוי שדה לרווחא דמילתא דהא כיון דבין השתא ובין הוה מייתי ההוא דמכסף מקנתו הוה מוכיח שפיר אלא לרווחא א"כ יותר רווי היה שיביא התוא דתורה ותרלו דמהשתא ל"ל מידי וא"כ כלה להביא שדות בכסף יקנו דהוי ראיה עלמית ואע"ג דהוי מנביאים:

ויש מפרשים עו' ומדקדקים אמאי הוצרכו התוס' לומר ואע"ג דהא בדבור הקודם אמרו דאי לאו דגמרי' משדה ליכא הוכחא לקנין אשה וע"כ אילטריך לאתויי משדה וא"כ אמאי הוצרכו לומר כאן ואע"ג אלא ודאי שהתוס' הוקשה להם כאן ור' יהודה ועוד לקרא מאחר דאייתי מכסף אבר קנה לברהם דהוי כענין דג"ש וגם הוי מן התורה למה הביא מפסוק שדות בכסף יקנו דהוי מנביאים ולכן מפרשים דהא דקאמר א"כ הייתו להוכיחי אפי' בלא ג"ש כלומר דהואיל ואית לן דאשה נקנית בכסף אפי' לא יהיה מג"ש אלא מוילאה חנם אין כסף כדלקמן או מפסוק אחר נקט מתכי' קנין משום דבכסף שייך לשון קנין והוקשה להם לפרוש זה אמאי לא מייתי מכסף מקנתו דהוי מן התורה דהא לא בעי' אלא דכסף איקרי קנין בא"ז מקום שיהיה ותרלו דאה"כ אלא שרלו לאתויי קנין דשדה משום דקאי בשדה והקשו א"כ הל"ל השדה אבר קנה כלומר א"כ דאי כמו דקאמר הייתו בלי ג"ש שהוא תירוץ בפני עלמו קשה דהל"ל משדה אבר קנה דאי כמי אית לן כסף מוילאה חנם מ"מ מלי' לאוכוחי דאקרי קנין משדה אבר קנה אברהם והכוונה לומר דמעיקרא בשהביא פסיק אבר קנה אברהם הייתו להוכיח הכתתי כסף השדה קח ממני דאותו קח אקרי קנין ואח"כ הל"ל להוכיח דכסף איקרי קנין ולכן נקט במתני' האשה נקנית שתירץ דאין הכי כמי דכי מייתי ק"א דאבר קנה אברהם הכל מוכיח מניה ותימא א"כ אמאי הולרך להביא שדות בכסף משום דמהתם ליכא להוכיח דס"מל בשטר או בחזקה:

עוד איכא למידק כפי זה הדרך דמעיקרא כי היכי דלא תקשי לן ויהודה ועוד לקרא הייתי מפרש דא"כ הייתו בלא ג"ש אלא מוילאה חנם אין כסף ואשכחן דכסף איקרי קנין כדאמרן ומשו' דק"ל לזה הפי' אמאי לא מכסף מקנתו והולרכו לפרש דקאי על ג"ש ומ"ה בעי לאתויי קנין דשדה

(י"ח) דף ג' ע"א. וקשה

וקשה א"כ ויהודה ועו' לקרא הל"ל שדה אשר קנה אברהם לחוד:

ובתים א"ל היכי כתבו דה"א דהיינו בחזקה או בשטר דא"כ ג"ש למה לי דהא לשטר לא צריך ג"ש דאתיא מק"ו ול"ל דא"ה (יט) דג"ש אתיא לחזקה והאשה נקנית בחזקה דהא שטר כמו כתבו התוס' וי"א דהאי לאו ג"ש היא אלא גלוי מילתא ולא משמע כן מהתוספות לקמן ועו' קשה דאמאי לא תרצו כאן התוס' כמו שתרצו לקמן במתני' דנכסים שיש להם אחריות דכתבו דהא דלא מייתי מהשדה אשר קנה אברהם משום דאיכא למימר ה"מ גוי דכל קנינו בכסף ושם כמו אמאי לא תרצו דה"א דהיינו בחזקה או בשטר וכ"ל דהא דכתבו דה"א דהיינו בחזקה או בשטר אין החזקה הכוונה אלא אבל בכסף לא קני דהא ודאי מג"ש מייתינן דכסף מהני בשדה וגמרינן משדה אלא דה"א דהא דקראו התורה קנין היינו משום שאחר שנתן הכסף עשו שטר או החזיק בו ולכן כתיב אשר קנה אברהם אבל בכסף לחוד אע"ג דמהני לא מקרי קנין להכי מייתי שדות בכסף יקנו ר"ל דכסף איקרי קנין ומשום הכי לא תרצו התוס' זה התרוץ לקמן דהא התם בעי להוכיח דכסף מהני בשדה ובודאי דזה מפסוק נתתי כסף השדה אתי ולכן הקשו אמאי לא מייתי משדה דעפרון וא"כ לא שייך לתרוצי ה"מ גוי דכל קנינו בכסף דהא כיון דאית לן מחמת הג"ש דכסף מהני אלא דאיקרי קנין בעינן להוכוחי מה לי לענין קריאת קנין גוי או ישראל אחרי שבכל מהני הכסף:

דאמר לה אכ"ע כהקדש. כתבו התוס' והרי את מקודשת לי כלומר להיות לי מקודשת וכו' פי' שכפי הכרו' אינו אוסר אותה לכל העולם אלא לו שהרי אמר' הרי את מקודשת לי כו' ותרצו כלומ' לי ואיכא למידק דהיכי כתבו מעיקרא להיות לי ואח"כ כתבו בשבילי שאם שפי' להיות לי איך פי' בשבילי ואם הפי' הוא בשבילי למה להו לומר בשבילי (כ) ויש מפרשים דלהיות לי ר"ל בשבילי היות שלי והיינו בשבילי ואפשר לפרש שכוונת התוס' לומר שפירוש לי להיות לי או בשבילי ותרתי קאמר וכתבו עו' ופשטי' דמילתי' אפשר לפו' שהוקשה להו למה להו לרבנן לתקן לשון דאיכא למטעי שכרו' שאוסרה עליו כהקדש היה להם ליתן לשון ברור שיהא מובן בבירור שאוסר אותה לעלמא ומתיר אותה לו ותרצו התוס' שהטעם שתקנו זה הלשון מפני שכוונו שבפשט הלשון ידהין כונה אחרת והוא מיוחדת ומזומנת זו הפשט ויש ג"כ במשמעות דאסר לה אכולי עלמא כהקדש והוקשה להם עו' מי איכר לו לתלמודא שכוונו חכמים לומ' דאסר לה אכולי עלמא דלמא לא כונו אלא לומר מזומנת ומיוחדת דהא בעלמא זה בדבר אם אמ' בלשון הזה לא יועיל והכא ודאי אית לן למימר דטעמו' משום שמיוחדת אצלו מה שאין בדבר וא"כ לימא דפי' מקודשת היינו מיוחדת והיינו דכתבו ומיהו כלומר צריך לדחוקי וכו': עוד יש לפרש שהוקשה להם מאי בעי תלמודא ומאי קשיא ליה דרבנן וכי שמקשה לא היה יודע זה והלא בכמה משניות אמרו המקדש את האשה והתם ודאי פרושא באוסרה כהקדש וא"כ אמאי הולך לומ'

(יט) דה"ג כצ"ל. (כ) לי, כצ"ל במקום בשבילי.

לומר ומאי לישנא דרבנן ותרוו דמעיקרא הוה ס"ל אדעתין דפי' מקודשת היינו כפשטא הענין דהיינו מזומנת ומיוחדת ופי' כלומר בטעם הוית זה שבע המילת' יותר מלשון קדש מ"מ אמר כן בעלית וככר אינו מועיל או אפשר לומר ומיהו משום שהוקשה להם קושיא אחרת והיכי קאמר דהיינו לישנא דרבנן אינו א"א לשון תורה וקידש לשון תורה הוא ותרוו דלישנא דרבנן היינו דמהני מדרבנן ואיסר לה אכולי עלמא. בעלית וככר אינו מועיל וכו' וזה הפי' נרו' לי:

משום דאיכא מיתת הבעל כו' איכא למידק דהשתא נמי דקאמר וקונה את עצמה הקשי דלאו ה"א קונה את עצמה א"א הבעל מקנה לה גט ומן שמיא מקנו לה מיתת הבעל וכן איכא למידק לאי בעית אימא דקאמר אי תנא קונה ה"א בע"כ דא"כ הבא דקאמר וקונה את עצמה ליכא בקונה את עצמה בע"כ וי"ל דהתם ליכא למטעי דה"א קונה את עצמה דהא כתי' ושלחה מביתו ודרשי' לדעתו אבל ביבמה קונה ה"א בע"כ דהא קרא כי יקח כתיב:

אי תנא קונה ה"א בע"כ כתבו התוס' ואע"ג [וכו'] והא דקתני כו' איכא למידק דיבמה למה לי שיבם קונה דהא אי תנא הכי משמע (כ) של יבם ליבם וזה אינו דהא אפי' בע"כ ואנוס מיבם ולהכי תנא שיבמה דהיינו אפי' שלא מדעתו וי"ל דמ"מ כיון דהשתא דתנא שיבמה איכא למטעי דמדעתו' אין יכול מה בעית' למתני תרי ליתני שיבם קונה אע"ג דאיכא למתני מש"ה דהוי לשון זכר:

ומאי איריא דהכא ג' כתבו התוס' פי' משום דכל התורה כולה בלשון זכר נאמרה הוקשה להם אמאי לא הקשה מ"ש הכא דתני ג' ומ"ש התם במתני' דתנא שבעה לשון זכר ותרוו דהכא בלאו הה"א דמשתש קשה דתנא לשון נקבה אבל בההוא לא קשה דכל התורה בלשון זכר נאמרה:

ואלא הא דתנן בשבעה דרכים כו' איכא למידק אמאי לא הקשה לו מקרא דכתי' ושבעה דרכים ינוסו לפניך דהוי לשון זכר וא"כ הדרא קושיא לדוכתין ליתני לשון זכר כמו שדבר כל התורה כיון דאיקרי נקבה וזכר: **ותו** א"ל ומאי אי הכי דקאמר' דהא מעיקרא נמי הוו קשו מתני' הדדי וקראי הדדי וי"ל דמעיקרא לא הוו קשה ליה קראי הדדי משום דכן דרך הכתוב שפעמים אומר בלשון נקבה ופעמים בלשון זכר כמ"ש התוס' ולכן לא הוה קשה אלא מתני' שהיה ראוי שיאמר לשון זכר וכשתירץ לו מקרא דהודעת להם [וכו'] סבר באלו כוונתו לומר שהואיל והתורה כלה נקראת דרך והיא נקבה א"כ כסף שטר וביאה דגמרי' להו מן התורה נקראו דרכים כיון שהתורה נקראת דרך ונקראו ג' מפני שהם חלוקי התורה והחלקה מתדמה לכל אבל קרא דבשבעה דרכים ינוסו לא איירי בתורה ולהכי לא הקשה מקרא אבל הקשה ממתני' דזה דהתם נמי הל"ל בלשון נקבה דהא אלו ג"כ הם חלוקי התורה דמבשרו נפקי כדפרש"י ז"ל

(כ) כנראה בחסר כאן תיבות "שדוקא מדעתו" של יבם.

ז"ל והיינו שכוונתו אינו אלא לומר שכל א' מהמשניות נקט ותפס פסוק אחר והשתא א"כ קשה דהו"ל והמשניות השנו לשון הפסוקים יש בהם טעם וקשה דברים:

ליתני דברים וכתבי ג' פירש"י ז"ל כי אורחא דתלמודא ולכאורה נראה שכוונתו לומר דליתני ג' בלשון זכר כי כן דרך התלמוד וזה אינו דא"כ לעיל דמקשה מאי איריא דתני בלשון ליתני שלשה הוה ליה לפרושי הכי ע"כ נר' לי שהוקשה לו מאי פריך לקמן וא"א הא דתנן בשבעה דרכים ליתני דברים דבשלמא הנא דתני ג' לשון נקבה איכא למיפרך וליתני דברים (כא) דהא דרכים לשון זכר הוי נמי ולכך פרש"י ז"ל דהשתא הא דפריך ליתני דברים היינו משום דאורחא דתלמו' הוא למתני' דברים ולא דרכים ולכן לקמן פריך וליתני דברים כי אורחא דתלמודא:

ואלא הא דתנן אתרוג כו' איכא למפרך כו' איכא למידק אמאי לא הקשה לעיל מהא למתני' דתנא ג' דקשו מתני' אהדדי דהא ליכא לתרוצי דהכא תנא בלשון זכר משום דגבי זכר קאי דהא אתרוג לא הוי לא זכר ולא נקבה ובן ההיא דזו אחת מן הדברים (כב) שהוו גיטי נשים בהרא לשון נקבה קשיא דהך וי"ל דההיא דהוו גיטי נשים איירי בנקבה ולכן נקט לשון נקבה והא דאתרוג לא צריך למיהב טעמא אמאי נקט לשון זכר דהא כל התורה בלשון זכר נאמרה ולעיל דהוצרך לומר בההיא דבודקין את ה"ב דבזכר (אתרוג) (כג) קאי אגב דקאתי' בההיא דקאי באשה קאמר דההיא דקאי אזכר לרווחא דמילתי:

ובעי התוס' אתרוג שוה לאילן פי' לערלה ולרבעי ולשביעית כו' וא"ת השתא כו' כ"ל דהא דכתי' משמע דרבעי נוהג באתרוג, ולכאורה נראה שכבר היה אפשר לפרש דאתרוג שוה לאילן היינו כרם דברים אילן הוא והכוונה שכשם שבגדרם אזלינן בתר חנטה כל ענינים אלו כך באתרוג אזלינן בתר חנטה בדינים דהיינו אבל לעולם דאין רבעי באתרוג ולא בשום אילן אחר לבד מכרם לכך כתי' השתא משמע דאתרוג רבעי נוהג בו: והו כתבו התוס' וי"ל דאפי' מאן דהכי כו' ויש נפקותא בדבר אפשר לפרש בהתוס' הוקשה להם שלכאורה נראה בתירוץ הא' היה תירוץ טוב יותר וא"כ אמאי דחקו המפרשים לפי הא' פי' והרלו משום ג' (כד) מפרשים איכא נפקותא לחומרא שבח"ל נהוג רבעי בנ"ל אבל לתירוץ הא' הכונה איכא נפקותא לקולא בלא ינהוג ולאוי לפרש הפי' שיש בו חומרא. ואפשר עוד שלכאורה נראה שהי"ו היא התירוץ הנכון דהא לפי' קמא יש להקשות דמאחר דסתם לן הנא הכא דנוהג בכל אילן אמאי קאמר הכא כרם רבעי הכן בכל מקום שאפשר אדרבה נטע רבעי הכן בנ"ל מקום שאפשר דהא הנא סתם לן רבי דנטע רבעי הכן וע"כ היה נראה שהתירוץ הב' הוא העיקר לכן כתבו התוס' שמ"מ התירוץ הא' הוא המחוור דהא יש נפקותא

(כא) נראה שחסר כאן וכפי הענין נראה שצ"ל אבל גבי זב דהכי בשבעה לשון זכר מאי פריך וליתני דברים דהא וכו'. (כב) הדרכים כצ"ל. (כג) תיבת „אתרוג" נראה שט"ס היא ומיותר וצ"ל דבזכר קאי. (כד) הכי, כצ"ל.

נפקותא גדולה ולהוציא דין להפקיר ממון צ"ל כח גדול ולכן התירוץ הראשון נראה אע"ג דדחיק קצת כדאמרן: או אפשר לפרש בתירוץ הא' יש דוחק כדאמרן ובתירוץ הב' ג"כ יש דוחק דאם איתא דמדרבנן נוהג בכל אילן אמאי קאמר כרם רבעי תנן ליתא דכרם רבעי תנן והאי מדרבנן כמו הנא בהא דאתרוג לכן כתבו התוס' דאתאי ביש דוחק בהאי תירוצא יש ג"כ דוחק בהאי תירוצא ויש ג"כ נפקותא בין שני הפירושים אין לנו להוציא דין מספק ותירוץ ראשון עיקר: או אפשר להפך שיש נפקות' הם דברי הרש מפרשים ז"ל לומר במאמר שיש נפקותא אזלינן לחומרא:

וכתבו עוד והקשה ה' נסים ותירץ וגו' לכאורה נ' דהיא דמקום שנהגו מיירי כשגדלו רובן בשביעית והשני משמע מדברי התוס' שכתבו והיא דמקום שנהגו מיירי כשגדלו רובן בשביעית והשני משמע מדברי התוס' ולא כתבו בסתמו אלא בגדלו. וקשה א"כ דאכתי קשה דהא במוצאי שביעית אין אסורין אלא מדרבנן הא מדאורייתא שרו ואע"ג בגדלו בשביעית ונעשית מאי ע"כ איך לך למימר משום דבתר לקיטה אזלינן ולהכי אע"ג שגדלו בשביעית הואיל ונלקטו בשביעית (כה) בדה (כו) מדאורייתא וא"כ בהיא דשביעית כשגדלו בשבית ונלקטו בשביעית אמאי מהדרין הכא הרי אסורין מדאורייתא דבתר לקיטה אזלינן:

הנ איכא למידק שכתבו בתוס' ספיחי כרוב שגדלו אמות באסורין כיון שגדלו בשביעית, והכוונה לדעתי לומר דליכא למיחש ולמגזר בספיחי כרוב אטו אותם שנלקטו בשביעית דהא אותם שהם גדולים אסורים הם ואותם שהם קטנים ליכא למגזר דמאן שבר דלמא נלקטה בשביעית דהיא ודאי יאמר דלאו' (כז) משל שביעית הם שאם היו כל שביעית היו גדולין כדרכן ליגדל משל אלא ודאי הואיל וקטנים הם של מוצאי [שביעית] הם ולכן ליכא למגזר. וקשה א"כ שהגדולין שנלקטו במוצאית אמאי אסורין ודאי שהן אסורין מדרבנן דהא כל שאר ספיחים כמו שנלקטו במוצאי שביעית מדרבנן אסורין הרבי קאמר כל הספיחין אסורין חוץ מספיחי כרוב הא מספיחי כרוב כמו גזרינן כשהם גדולים דאין לומר דדוקא בקטנים מיירי כשגדלו בשביעית היינו שגדלו קצת ולהכי במוצאי שביעית אסורין מדרבנן אבל כשגדלו רובן דהיינו אמות אסורין מדאורייתא אע"פי שנלקטו במוצאי שביעית דבתר רוב גדולין אזלינן ולא בתר לקיטה ולהכי כתבו התוס', דכשגדלו אמות הם של שביעית ואסורין מדאורייתא וכלא גדלו הם של מוצאי שביעית ומות"י דליכא למגזר בהון וכו': **ומ"מ** קשה. לי דכתבו התוס' חוץ מספיחי כרוב שהם אסורין לסחורה כדין שביעית משמע מדבריהם דדוקא לסחורה אסורין כדין שביעית אבל לא לאכילה אבל לאחר הביעור הוא דאסורין באכילה וקשה דהא אסורין היינו גזרה אטו אותם שגדלו אמות בשביעית כדכתבו התוספות דבמה יקח מן העלין האסורין ויאמר מן האמות לקחתי וא"כ היה לן לאוסרם באכילה כדין אותם שגדלו אמות בשביל שהם אסורין באכילה כדכתבו התוס' בתר הכי דק"ל

(כה) במוצאית, כצ"ל. (כו) שרי, כצ"ל. (כז) דלאו, כצ"ל.

ד"הל דכ"ע ויש מקשים עוד אמאי לא אוקי דלעולם אזלינן בתר לקיחה בינה והיא דכל הספינות מותרין חוץ מכרוב דאזלינן בתר חנטה כאילן מפני שדומה לאילן והיא דכל הספינין מותרין חוץ מכרוב דאסורין מיירי בספיחי שביעית בכלקטו בשביעית ואזלינן בתר לקיטה ואסורין חוץ מספיחי כרוב דאזלינן בתר חנטה ואסורין ויפה כתב רש"י ז"ל וי"ל דזה אינו דהא מנא לן לחלוקי כרוב משאר ירקות מאחר דמן התורה אזלינן בתר לקיטה:

דף ג מה ירק דרכו לגדל על מים כתבו התוס' וא"ת אמאי לא חשיב שבוע ירק בשני דרכים כגון לענין פיאה ואיכא למידק דבמה שתלו קודש לזה הוא מתורץ דלא הכי אלא מה בהוא בוה. לאילן לילך בתר חנטה ולירק בתר לקיטה כ"ל שאוסיו בזה כבילקטו משא"כ בפיאה דלא שייך וי"ל דהכא כמי שייך לקיטה דלא מחייב אתירוג בפאה משום דאין לקיטתו כאחת: **אבל** אכתי קשה חדא דהיכי מלי למימר בוה לירק בפיאה דהא ירק טעמא [דאינו] מחייבת בפיאה היינו משום דאינו דבר המתקיים ולא הוי משום לקיטה והכא לא הכי אלא מה בהוא לענין לקיטה ועוד דהיכי כתבו ומהאי טעמא לא תני בכורים דהא בכורים לא גמרי' ביהו לא כתב לא בתר לקיחה ולא בתר חנטה ובלאו האי טעמא לא הוה הכי להו דהא הכא לא הכי אלא הדבר הבוה לענין חנטה ולענין לקיטה:

רא לחיה ולא לבהמה כתבו התוס' פי' לענין הרבעה כו' הקשה הר' אליעזר וכו' איכא למידק אם הוא הכא מאי פריך ליה מהא ואם הוא אמורא מאי מסכי דאתיא כמ"ד כו' אכתי הקשי להוא אמורא ועוד דלא הו"לל אלא וי"ל דלא אתיא כוותיה וכראה הכי פירושה בפיק אותו ואת בנו (כח) איכא פלוגתא דתנאי חד אמר בריה בפני עלמה ולא הכריעו בו אי חיה אי בהמה וחד אמר זה הבא מן התיש ומן הלביה וא"כ רש"י ז"ל בפי' דמספקא לן אי חיה אי בהמה היינו למ"ד בריה בפני עלמה והקשה הר' אליעזר דמתכי' לא מתוקמה כההוא הכא אלא כההוא דקבר זה הבא מן התיש ומן הלביה והפסק אותו (כט) אותו בפר"בי ז"ל אלא אי חוששין לזרע האב אי לא:

ואשה בפחות משוה פרוטה כו' כתבו התוס' בסוף דבריהם וא"ת א"כ כיון דפשיטא לן דאבה כו' ואיכא למידק דילמא להכי אילטריך מכסף מקכתו דאי לא תימא הכי הוה אמינא דגוי אינו קונה בחליפין בוס דבר ואילטריך מכסף מקכתו לדיוקא דדוקא עבד אינו קונה בחליפין אבל תנואה וכלים קונה כו' וי"ל דליכא למימר הכי דהא אילטריך אין גלי לן קרא זה באומרו מכסף דאדרבא מבס מבמע בכסף קונה ולא בחליפין בשום דבר והוה אמינא דלהכי אתא לגלויי לן דכילף מעבד וכבס בעבד אינו נקנה לגוי בחליפין כן כל הדברים אלא ודאי ע"כ אית לן למימר דמסברא אית לן דקונה בשאר דברים ולא אילטריך קרא להכי:

ותו איכא למידק דאי לאו מכסף מקכהו לגלויי ה"א דעבד נקנה בחליפין וכיון דעבד נקנה על כרחין הוה אמינא א"כ האשה נקנית בחליפין דהא

(כח) דף פ. (כט) אינו אותו, כצ"ל.

דהא עבד הוקש לאמה ואמה לאשה ולהכי איצטריך מכסף מקנתו לגלויי לן דעבד איכו נקנה בחליפין וילפי' מיניה גוי כו' וי"ל דאי לאו דאית לן מקרא דאשה אינה נקנית בחליפין מהיקשא ליכא למילף [דהא] דאתקש היינו אמה לאשה אבל לא הוקשה אשה לאמה דאם אחרת יקח לו דכתב הקישה הכתוב לאחרת ואע"ג דאין הקש למחצה היינו היכי דכתיבי בוין כמו הקוא העברי או העבריה ודוחק וצ"ע:

מנינא דקיפא למעוטי מאי כו' איכא למידק בלאו מניכא כמי הוה ממעיכן גט דאי לאו הכי אמאי לא תנא גט אלא ודאי דאין יולאת אלא בחליצה ומיתת היבם וכי תימא תנא וש"ר מאי ש"ר וי"ל דש"ר כסף דהוה אמינא דיולאת בכסף והשתא דתנא מניכא ממעט כמי כסף וה"ה דה"מל למעוטי כסף וחדא מניהו נקט:

ומה יבמה כו' איכא למי' דיו א"ש דיכא מהיכא קא מייתית לה מהיבמה מה יבמה אין חליצה מועיל בה אלא קודם ולא אחר ביאה אף אשה כמי קו"ס ביאה. וב"ת קודם [ביאה] הוא דבעי למילף אבל ודאי דלאחר ביאה לא יועיל חליצה א"כ ליתא [אשה] תוכיח כלומר אשה שנבעלה תוכיח שיולאת בגט ואינה יולאה בחליצה כו' וי"ל דיבמה אחר ביאה בעי למילף בגט הית נקראת אשה והכי פי' ומה יבמה שאינה יולאה בגט קודם ביאה יולאה בחליצה קודם ביאה. אחר ביאה בנקראת אשה שיולאה בגט אינו דין ביולאה בחליצה: **ומ"מ** קשיא לי באמה העבריה שהקשו התוס' (ל) דתיתי מהאי ק"ו גופא דהתם ודאי ל"ל ולתרץ כדתרלנא הכא גבי אשה דהתם ל"ל דיבמה גופיה קא יליף דהא אמה אשה אחרת היא וקשה א"כ כימא דיו כדאמרן: **ותו** איכא למידק בדברי התוס' היכי כתבו דתיתי אמה העבריה מהאי ק"ו הא על כרחין ליכא למימר הכי דהא אמה העבריה הוקשה לעברי דכתיב העברי או העבריה ועבד אינו יולא בחליצה דהא ליכא למילף על כרחין מיבמה דמה ליבמה שכן יולאה במיתת (לא) האדון מה שאין כן בעבד עברי א"כ עבד ודאי אינו יולא בחליצה ואמה העבריה הוקשה לעבד ואין לומר ריבוי קנינים ילפי' ולא מיעוט יליאות כמו שכתבו התוספות בדבור הקודם דהיינו דוקא בהתוא היקש דאם אחרת יקח לו דכתי' בין קנין אבל בהיקשה דעברי או העבריה אמרינן מיעוט יליאות וכן כתבו התוספות לקמן גבי עבד עברי נקנה בכסף (לב) ובעי תלמודא מוכר עלמו מנ"ל דכתבו שם התוס' (לג) וי"ל דהיקשא דעברי לעבריה איצטריך למימר מה עבריה איכה יולא בראשי אברים כו' וב"ת דאדרבה הוה יליף עבריה מק"ו ואח"כ הוה יליף שעבד יולא בחליצה מכח הקישא זה איכו דהא כל היכא דאיכא לאקושי לחומרא ולקולא לחומרי מקישינן וחומרא הוי שלא ילא בחליצה. וי"ל דודאי היכא דלא

(ל) כאן [דף ג' ע"ב] ד"ה ואין דבר אחר כורתה (לא) היבם, תאמר בעבד עברי שכן אינו יולא במיתת האדון, ככ"ל בל"ל. (ועי' לקמן במשנה דף יד ע"ב בהכרלע דוקא יולא במיתת האדון). (לב) דף יד ע"ב (לג) שם ד"ה מוכר עלמו.

דלא איצטריך היקשא ומבטלינן קל וחומר וקיים היקשא אבל היכא דאיכא דרשא למדרש היקישא כדכתבו התוספות לקיים הא וקיים הקל וחומר ולהכי הקשה דתיתי אמה מק"ו: **ותו** איכא למידק מאי תרצו דאשה הוכיח דאתו תיקשי התעברי הקל וחומר ומנושאים וליכא למפריך מידי וכיון ד הכי ומה גט שאינו מוציא ביבמה מוציא באשה (לד) דלומר כסף יוכיח שאינו מוציאה באשה ומוציאה באמה אף אני אביא חליצה מה לכסף שכן מוציאה בנפשה ככתובת תאמר בחליצה שאין מוציאה כו' ומיתת האדון הוכיח שאינו מוציאה בנפשה ומוציאה באמה אף אני אביא חליצה וכן מה למיתה שמוציאה באשה כאמר כסף יוכיח וחזר הדין וי"ל דה"ל אנים דינא מה לגט שכן מכיי ולכך מוציא תלמוד בחליצה שאינה מכים לא יוציא:

ותו איכא למידק דהכי כילף לומר עבריה מקל וחומר וליומא הכי ומה יבמה שאינה יוצאה וכו' כדאמרן יוצאה בחליצה לומר ביוצאה אינה דין ביוצ"א בחליצה השתא ליכא למפריך מידי וי"ל דהשתא דתרצו התוס' דנעביד הוכיח מאשה ומנפשה ליכא למילף ביוצ"א בחליצה דהא עבריה הוקשה לכנעני כתיב ואף לאותה הענש כן כדאמרינן לקמן (לה) וכנעני ליכא למימר ביוצא בחליצה השתא דכתבו התוס' דנעשה יוכיח ומאשה ומנפשה דהא כי קאמר ומה יבמה שאינה יוצאה [בגט יוצאה] בחליצה [היכא] למפריך עבד עברי הוכיח ביוצאה ביובל ואינו דין שיהא בחליצה איכא גופה כילף עבד עברי לא מצי למילף דאיכא למפריך מה ליבמה שכן יוצאה במיתת האדון וגו' וכי תימא אם כן הכי כימא עבד עברי הוכיח לעבד עברי היכה שכן יוצאה במיתת האדון. זה שאין כן בכנעני כו' ויש לומר דליכא למימר איכא אשה הוכיח ביוצאה במיתה ואינה יוצאה בחליצה וא"כ נעשו קל וחומר הוכיח מאשה וכו' כנעני אינו יוצא בחליצה ולמה הוקשה לכנעני אבל מעיקרא כשהקשו התוס' ה"א דכנעני כמי היתי בק"ו ודוק: ובפשטא דמתניתא איכא למידק דלמאי איצטריך ספר כריתות [ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה] דהא לקמן (לו) קאמר דאיצטריך קרא למימר לה או נעלו ביבמה כי היכי דלא נעשה קל וחומר ומה אשה שאינה יוצאה בחליצה יוצאת בגט יבמה כו' ומדאיצטריך קרא להכי משמע דאשה אינה יוצאה בחליצה דאי יוצאה אמאי איצטריך כבא (לז) או נעלו הא ליכא קל וחומר הנ"א ודאי דאינה יוצאה כו' ויש לומר דכל היכא דאיכא תרי קולי דאמרו דקתני אהדדי כי הכא וההוא דלקמן הוי מה מצינו וכן כתבו התוספות בפרקא קמא דחולין עגלה כעריפה כהכי דהכא גמ"ר במה מצינו ואם כן אפי' שאשה יוצאה בחליצה א"ל במה מצינו:

מנא לן דמקניא בכסף וכסף דלגוה הוא פרש"י ז"ל ומנא לן הכך תרתי דמקניא בכסף כדקתני במתני' כו' לכאורה קשה לא ימנע או אית ליה דאביה יכול לקבל קדושיה ומעיקרא או לא אית ליה דאמה (לח) מקבל קדושיה

(לד) נראה שחסר כאן וצריך תיקון. וכן לקמן יש הרבה ע"ש (לה) בגמרא דף י"ז ע"ב (לו) דף יד ע"א. (לז) צ"ל „לה", במקום כבא. (לח) דאביה, כצ"ל.

קדושיה אם כן כסף נמי ואי בדידיה הוא דהשתא אביה מקבל קדושיה וה"א שקלה כספה וכי היכא דהא נמי בעי מנ"ל דאביה מקבל קדושיה דהא זה תלוי בזה ואי כסף דידיה הוא מקבל אכתי קשה בהיה דלוי שישאל תחלה מנא ליה דאביה מקבל קדושיה שהוא קודם לשאלת נמי הוי הכסף ולכן היה לפרש לפי דהאי זכאי בבתו בקדושיה היינו שיכול לקבל קדושיה וגם זכאי בכסף בע"כ וניחא והשתא אתא מעיקרא בעי מנא לן [דמקנ"א בכסף] ואח"כ מנא לן דמקניה באותו כסף שקבל האב וגם מנ"ל דהוי דאב והוה כה"א דמעיקרא אמר בכסף מנא לן והדר תלמודא ואמר מנ"ל דמקנ"ה בכסף וכסף דאביה הוא לכך פרש"י ז"ל דאב זכאי בבתו בהכסף יהיה שלו מנא לן הנך תרתי:

ואימא לדידה כתבו התוספות וא"ת הא ע"כ לא איצטריך קרא וכו' וי"ש לומר דמכל מקום מיתורא לא גמר שהם של אב וכו' דלקמן במשנה כו' כוונת התוספות לומר דאף על גב דלקמן אמרי' אי כתיב כי יקח ולא כתי' אין כסף הוה אמינא לדידיה (לט) להכי כתיב אין כסף יכול משמע דהיינו מיתורא להכי כתבו דלקמן עם המסקנא דהכא דקאמר יליף דכוותה קא ממעט אמ"י דלריב' דהשתא הוי משמעות ויתור. וכן פירשו התוספות בסד"א בכתובות פרק אלו נערות כו'. (מ) איכא למידק היכי כתבו דמיתורא לא הוה אמרינן שהם של אב ואמאי הא כלהו דרשינן יתורא הוו אע"ג דלאו משמעות נינהו וכי הוי מיותר אפי' בהם אינו ענין דרשינן וכ"ל דלקמן קאמר דהך דרשא דהכא הוי יוד של אין כסף דלכתוב אן כסף ויתור כי האי אי איכא משמעות דרשי' אי ליכא משמעות לא דרשי':

השתא אביה מקבל קדושיה כו' איכא למידק השתא אמאי איצטריך ולימא הכא דהא דמקדשה בכסף נפקא מקיחה קיחה ומק"ו אמרינן דהוו של אב כו' וי"ש לומר שהמקשה הקשה ולימא לדידה ויתורא כי האי לא דרשינן כמו בפי' והמתרץ תירץ לדידי דרשי', האי יתורא א"ל (מא) לדידך דליכא יתור עבדינן קל וחומר השתא אביה מקבל קדושיה כו' ומעיקרא שתירץ ומילתא הכא סבר דמדאיצטריך קרא שמע מינה דהקל וחומר אינו מעליא.

ואימא הני מילי קטנה כו' איכא למידק במה שכתבו התוספות ואם תאמר הא לקטנה לא איצטריך קרא ומאי קושיא הא על כרחין כפי המסקנא בין המקשה ובין המתרץ ס"ל דאת בתי נתתי אתיא לשום דרשא וכיון דלפי המסקנא הכי הוא א"כ השתא נמי אע"ג דלקטנה לא אצטריך קרא איצטריך לשום דרשא וצל"ע: **ותו** איכא למידק לא ימנע או בק"ו דהשתא זבוני מזבין לא (מב) מפקינן שאביה מקבל קדושיה או לא מפקינן אף לפי תירוץ התוספות אי מפקינן דהשתא זבוני מזבין לה כ"ש שיכול לקדשה ולא גרע קנין דאישות מקנין דעבדות אם כן אפילו לפי תרוץ התוס'

(לט) דידה (מ) גם המהרש"א כאן כתב כן. (מא) צ"ל „אלא" במקום א"ל. (מב) לה, כצ"ל במקום לא.

התוס' לא איצטריך קרא דאת בתי נתתי לכסף קדושיה דכיון דאביה מקבל קדושיה ומש"ה דאיכא למימר הוא בק"ל כספא ואם כן אמאי איצטריך קרא לקטנה וכי תימא דלא מפקינן מקל וחומר דמלי לקבל קדושיה ומש"ה דאיכא למימר לזכוי הוא דמלי ומשום דלא אפשר לה אלא עד נערות אבל קנין דאבות דאפשר לה לעולם לא מלי אם כן קשה מאי הקשו התוס' דלקטנה לא איצטריך קרא הא על כרחין איצטריך לומר שאביה מקבל קדושיה דאי לא קנה הוה אמינא שקדושי האב אינן קדושין. ויש לומר דהא כמי הקשו התוס' לומר דכיון דמק"ו נפק לן דכסף קדושיה הוי דאב זכאי שאביה ומקבל קדושיה בלאו ק' דהשתא אביה שוקל כסף קדושיה והיא מקבל כסבה. עי"ל דמעיקרא קס"ד דהוספות דמקל וחומר ילפינן דאביה מקבל קדושיה ואע"ג דאמדירה (מ"ג) היא עד נערות וכסף קדושיה היא לעולם וא"כ מקל וחומר ילפינן דאביה מקבל קדושין שיכול וילפי' נמי שהכסף שלו והרלו דמקל וחומר ליכא למילף ש"ם מהם דהא דיכול ליעדה היינו בכסף במוכרת דהוי גז"ת הכתוב כמו שכתבו התוס' בכתובות: **תן** איכא למידק בהוספות דלמ' דקרא אתי לומר שאביה יכול למוסרה לחופה ואפי' נערה כמו שכתבו התוס' בסוף דבריהם דע"כ מסירת החופה היא בנערות וא"כ ליתא דלהכי אתא (מ"ד) וי"ל דמאי דאוקי' קרא בכל נתינות אפילו מסירת חופה היינו לבתר דקי"ל לן דאבי נערה מקבל קדושיה והכסף שלו דהרם אמרי' דלא אפשר לומר דמסירתו' הייתי בקטנות אבל השתא דלא קים לן אכתי שאבי נערה יכול לקדשה ושהכסף הוא שלו למוסרה לחופה נמי אינו יכול לקדשה ולהכי כתבו התוס' דמאחר דנערה לית לן שאביה יכול לקדשה ולא למוסרה לחופה א"כ קרא לקטנה לא איצטריך: **וכתבו** עוד ואם תאמר הא אמרינן בפ' נערה כו' ומ"ש אימא ה"מ קטנה כו' אן להקשות דע"כ מיירי בנערה דהא לקטנה לא איצטריך דהשתא' זבוכי מזבין לה דהא ההם הגמרא אכתי לא ידע קל וחומר ובתר הכי הוא דקאמר הקל וחומר: **אמר** קרא בנעוריה בית אביה, איכא למידק אם כן קרא דאת בתי נתתי למה לי, הפי' לקטנה לא איצטריך, ועוד דהי"לל אלא הוא"ל והדר ביה, וי"ל דהשתא דק"ל מקרא דבנעוריה בכסף הוא של אב, סברא הוא שאבי הנערה מקבל ג"כ קדושיה וקרא דאת בתי נתתי להכי הוא דאתא ולא כאמר דמיירי דוקא בקטנה הוא"ל ואית לן דאפי' בנערה הכסף שלו:

ואלא הא דאמ' רב הונא. איכא למידק לא ימנע או קרא הוי מיותר לדרוש כל שבח נעורים לאביה או לגופיה איצטריך לומ' שאב מפר דוקא בשיתפית (מ"ה) אביה אבל כתארסה לא אי הוי מיותר על כרחין איצטריך למדרבה ואי לא הוי מיותר דלגופיה איצטריך ואין לדרוש מיניה. וי"ל דאע"ג דלגופיה איצטריך מכל מקום משנה שחוי' בית אביה ולא קאמר בבית אביה שמע מינה שדרשי' כל בבח נעורים לאביה ולהכי הקשה

(מג) דהמכירה, כל"ל. (מד) גם המהרש"א הקשה כן (מה) כשהיא בבית.

הקשה לו דזה היינו דהא רב הונא אמאי איצטריך לזמה. עוד י"ל דלהכי הקשה לו מרב הונא משום שאפשר שכוונת המתרץ לומר דאע"ג דלגופיה איצטריך ילפי' מהפרת נדרים ולהכי הקשה והא רב הונא כו' וכי תימא לרב הונא נמי תקשי דנילף מינה כו':

וכי תימא נילף מינה כו' פרש"י ז"ל וכי תימא נילף ממון מנדרים כו' לאחר כך פי' וכי תימא נילף כסף קדושין כו' איכא למידק מאי שנא במציאה פי' ממון מנדרים ואח"כ פי' כסף קדושיה מקנס ולפשר לפרש במציאה כיון בהביא מרב הונא והקשה אי איתא נילף מהם השתא דפריך וכי תימא נילף הקשה לו רש"י ז"ל ממון מנדרים כלומר בין מעשה ידיה ובין קידושין דאכולהו פריך אבל כשאמר ונילף מקנסא לא מצי למפרך אמעשה ידיה דקנסא לא טריא בהו אבל מעשה ידיה טריא בהו כדקאמר לקמן אבל לעיל גבי נדרים הוא דומיא דמעשה ידיה דעל ידה קאתו והיה ראוי שלא יהיה לבעל (מז) רשות בה ולכן לעיל פי' ממון מנדרים דהיא בין מעשה ידיה ובין קידושין אבל הכא פי' דוקא קדושיה:

וכי תימא נילף מבושת ופגם פרש"י ז"ל דק"ל בכתובות (דף מ':) במאנס נותן בושת ופגם. כדפירש לעיל גבי קנס שפי' שאונסה ופתויה לאביה דהכא ה"ה ליה לפרש ג"כ בושת ופגם של מפתה ונפרש לפי' התוספות דבעי למילף קדושי דעל ידי עצמה מצי למילף ממפתה שהוא על ידי (מו) ויש לומר דבשלמא קנס כתיבי בקרא בין באונס ובין במפתה ולהכי פרש"י ז"ל גבי קנס תרויהו אבל בשת ופגם נפקא מתחת אשר ענה דכתי' גבי אונס ומנה אנו למדין מפתה ולהכי פרש"י ז"ל אונס דהוי המלמד וכן פירשו התוספות בכתובות:

שאני בושת ופגם דאבוה שייך וכו' איכא למידק דהכתי תיקשי דנילף מצער דהוי דאבוה כדאמרי' בכתובות והתם ליכא למימר דהכא (מז) שייך בגוייהו דהא איכו מחסרו ממון בשביל כך דהוי צער הבעה או צער של פסיק רגלים כו' ויש לומר דלא ידעינן דהוי צער של אביה אלא לבתר דילפינן קודשין מהכא: **ותו** איכא למידק דהכתי חדא מתלתי נילף קדושין מבושת ופגם ומעשה ידיה דכי פרכת מה לבושת ופגם דאביה שייך בגוייהו מעשה ידיה תוכיח וכי פרכת מה למעשה ידיה דקא מתזנה מיניה העריכן בושת ופגם תוכיח וחזר הדין כו' ויש לומר איכא למפרך מה להצד השוה שכן באין מגופה דמעשה ידיה זה על יד גופה וכן בושת ופגם ופירכא כל דהו פרכינן למה הצד:

וכתבו התוספות תימא היכי בעי למימר נילף קדושין מבושת ופגם הא בושת ופגם גופיה וכו' וכי תימא דכ"מ מיהא אי בעי מוסר לה כשהיא קטנה ואיכא למידק דא"כ אמאי בעי למילף הכא מבושת ופגם נילף קדושין עצמן מקדושי קטנה וכ"ת אי בעי מקדש לה כשהיא קטנה ואותו כסף היה שלו והיו עומדין לה אותם קדושין שהוא לעצמה גם בנערות גם קדושי נערות יהיו שלו כו' ויש לומי' דבשלמי' בושת ופגם דין

(מו) ידה, כצ"ל. (מז) דאביה, כצ"ל.

דין הוא שיהיה של אב אף בנערות דהא מה שלא מסרה בקטנות למכור היינו כדי שלא לביישה ולכך דין הוא השתא שבא זה וביישה שיהיו שלו לגבי אב איהו דאפקיד אנפשיה שלא קדשה מעידה קטנה.

עוד יש לומר דבקדושין לא נאמר שימשיך כח האב עד נערות דהא בקטנה שיכול לקדשה והכסף שלו (מ"ח) לאו משום כח האב הוא אלא משום גריעותי' דקטנה דלית לה יד אבל בבושת ופגם ליכא למימר הכי דהא מלכו דחבלות דעלמא יעשה לעם (מ"ז) סגלה כדאיתא בפ' החובל (דף פ"ז:) ואם כן הא דבשת ופגם דבעילה הוי של אב היינו משום כח האב ודאי הוא שימשך כחו עד נערה וזה עיקר והכי כתבו התוספות בכתובות בסוגיא דהאב זכאי בבתו כו':

יציאה דכוותה קא ממעט כתבו התוספות פירש ר"ח יציאת אמה העברים מאדון שהיא עם נעורים ואיכא למידק דאכתי תיקשי ואיכא לבידכא (מ"ט) ונראה לי דלר"ח הוקשה לו היכי קאמר יציאה דכוותה הוה ליה למימר כתיבה דכוותה כו' וגם מה שהקשו התוספות לעיל (דף ג' ע"ב ד"ה ואימא ה"מ) דהא בתי כתבי על כרחן מיירי בנערה ולכן היה מפרש דלעיל שתירץ השתא אביה מקבל קדושיה היינו דאהכי דאית לן קרא דויצאה חנם מיותר מהכי הקל וחומר לומר השתא אביה מקבל קדושיה ויהא שקלה כספא אבל ודאי אי לאו קרא אמינא דאמאי יזכי ליה רחמנא היינו שיכול לקדשה וכל הכסף שלה וקרא נמי איכא למימר דלאתוי לדידה מאחר דליכא משמעות אבל בניהם מהכי, ופריך ואימא דהכי מילי קטנה כלומר לאב קטנה איכא למימר דמהכי קרא וקל וחומר משום שאין לה יד כלל בין יש לה אב ובין אין לה אב, אבל גבי נערה מאחר שיש לה יד כשאין לה אב איכא למימר שהיא יכולה לקדש עצמה והכסף שלה וגם כשמקדשה אביה אע"ג דהוו קדושין הכסף שלה דיש לה האב וקרא דויצאה חנם היינו בקטנה ותירץ יציאה דכוותה דמה התם עם נעורים אף הכא עם נעורים:

זרע פסול מכן, כתבו התוספות אימר ר"י כו' כו' לי [דהוקשה] להם מאחר דלזרע זרעה לא אילטריך [קרא] א"כ אמאי הוזכר בברייתא ותירץ כו' דהיינו לגלויי אזרע פסול דקאי אזרע זרעה.

ואיצטריך למכתב בתי איכא למידק לפי מאי דפירשו התוספות לעיל (ע"ב מדף ג' ד"ה וכ"ת) דקדושין דעל ידי עצמה בעי למילף כו' קשה א"כ דליפתוק מוצאה חנם ותיתי הדא מתרתי דכי פירכת מה למעשה ידיה שכן מתזנה מנייהו איכא למימר קדושין דע"י אביה תוכיח דלא מתזנה מניהו והוו דאביה וכי פירכת מה קדושין שכן על ידי אביה אמרינן מעשה ידיה יוכיח:

הסר כאן הסיום.

(מ"ז) להם סגולה, כצ"ל במקום לעם סגלה. (מ"ח) שלו, כצ"ל. (מ"ט) ל"ל ואימא לדידה, ותיבות ואיכא לבודכא שיבוש.

כאן חסר עד דף מ"ד.

הא דאמרי' בפ' האיש מקדש (דף מ"ד) בקטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה דצריכה גט שמא נתרצה האב כו' שהקידושין אינן חלין משעה שנתרצה אביה בלבד אלא אם נתרצה למפרע הן חלין כדאמרי' (דף מה:) אוכלת בתרומה עד שיבא אביה וימחה לומר דכיון דמסתמא כשיבא לא ימחה מעכשיו נשואה היא ש"מ משעה ראשונה הן חלין וכן פרש"י ז"ל שמא נתרצה כששמע והוו להו קידושין למפרע קשיא לי וכיון שכן היכי אמר רב בין הוא בין אביה יכולין לעכב איהו היכי מעכבא דלא מהניא רצוי האב בתר הכי והא חלו קדושין משעה ראשונה כשנתרצה בס"ף:

ועוד קשה לי דסוגיין כרבא אתייא דאלו לאביי דאמר יאוש שלא מדעת לא הוי יאוש כל מילתא דמתעבדא קודם שליחות לאו כלום היא אע"ג דניחא ליה בסוף כדאמרי' בפ' אלו מציאות (דף כב) גבי תורם שלא מדעת ועודהו הבעל עליהם וליכא למימר דכל היכא דלא קפיד אב יש לה יד דהא קטנה היא ואפי' מת אביה אין לה ועוד שהרי היא יכולה לעכב הלכך משום דרצוי האב הוא דקיי"ל:

וי"ל דקדושין ונשואין דבתו הוא לאב לענין נדרים ומעשה ידיה זכות הוא להשיאה ומש"ה דרמיא עליה היא וכה"ג היכא דחזי' דניחא ליה זכין לאדם שלא בפניו כדאמרי' ביבמות (דף קי"ח) דגט במקום קטטה ואע"ג דקטנה היא ולית לה יד ה"מ לאחר מיתת אביה אבל בחיי אביה יד דידיה היא ולא גרע מחבירו דזוכה לו שלא מדעתו גזרות הלכך כשנתרצה בסוף מקודשת וכן נתרצה הבן ה"ה והוא הטעם דלע"ג דמיתסר בקרובותיה כל היכא דנתרצה זכות חשבינן ליה משום דמלוה דרמיי' עליה וקיפו לישא אשה ולא אסר (ג) בקרובותיה קאי ובמקום שחושבין שלא נתרצה אמרי' חוב הוא לו ורק במקום זכות גמור בלוה מעיקרו אין זכין לו שלא בפניו כדאיתא' בפ' השולח במס' חולין (דף) וכן פרב"י ז"ל גבי ארלויי ארלי קנו"ה דמשום דזכין הוא לאדם ונעמח דרב בה"א יכולה לעכב משום דכל זמן שלא שמע האב ונתרצה לא גמרי קידושין ותלויין הן ואתי דבור ומבטל דבור בתוך כדי דבור דר' יוחנן בפ' האומר (כח) ולע"ג דחיילי למפרע ומכאן ראיה דיוקא בשנתרצה האב בפני' או בשתיקה אבל לא שמע ומת אינה מקודשת דהא אי אמרת מסתמא ניחא ליה במעשה דבתו ורצוי שלא מדעת הוי רצוי אבי' היא ודאי איכא יכולה לעכב שהרי אין קדושין אלו חסרון רצוי משעה ראשונה ואי קשיא הלך רבים למ"ה ועמדה ונשאת ניחוש שמא לא ישמע לאו קשיא היא דמילתא דעבידא לגלויי היא ובכי הא מילתא הבנך חברא אית ליה וחברא דחברך [חברא] אית ליה עד סוף העולם ולשמא ימות קודם שמיעה לא חיישי' לענין אכילת תרומה דרבנן ועי"ל התם כיון שנתקדשה לדעת והלך לו למ"ה ולא השיאה מעיקרא מידע ידע דבעל תבע והיא הכשא לו הילכך ניחא ליה בנשואין אלא שאם בא ומיחה אמרינן גלי דעתיה דלא ניחא בך השיגה דעתי בכל אלו ודברים נכונים הם

(ג) וליאסר, כצ"ל במקום ולא אסר (כא.) קדושין דף כט.

שם והא דאמרי' נמי ה"מ דרך כבוד אבל דרך בזיון לא הכי קאמר דאין משום דשתיק אב קאמרי' במה נתרצה כששמע זה ודאי כששמע שהוא דרך בזיון לא נתרצה ועל כרחן מרגה רתח ושתיקתו לאו רציה היא ואע"ג דרב דחייש לרבויי ה"נ חייש לשמא א"ל לאי וקבלי קדושיך וכדמקשי' גבי בן דילמא שליח שויה ואדעתיה אדעתי קניה וכי א"ל לאי וקבלי קדושיך רפי' קבלוכהו דרך בזיון משמע הא דשתיק מרגה רתח. וי"ל כדפרישית לעיל דגבי בת לאו אורח ארעא לומר לה לאי וקבלי קדושייך ולפי' רב לא חייש אלא במה נתרצה וכבר פרשתי השמועה למעלה:

תם ונשלם חידושי הרא"ה לקדושין שלב"ע.

ש״ות ופסקים מהגאון רשכבה״ג מו״ה שכנא ז״ל.

פסקים שהיבר וארג ורקם בקרסי זהב מופז האחד המיוחד בתוך עדת ישראל ראש גלותינו הנר המערבי המשמש ביום ובלילה כבוד מהר״ר שכנא יצ״ו על ענין קידושין ובפרט על קידושין כמר משה בן השר הרופא מומחא כמר שמואל לועז״י יזי״א שקידש מרת בריינדיל בת מנוח המכונה הענדיל מקראקא. ובכאן הראה מתוך פלפול הגדול שלהם קדושים גמורים ושכל בני ישראל מוזהרים בה כי היא אשת איש של כמר משה הנ״ל, ומי שרוצה לראות כתיבת יד והתימתו של הגאון יבוא וילך אל כמר משה הנ״ל.

אמר רב יהודה אמר שמואל (א) כל שאינו יודע בטיב גטין וקדושין לא יהא לו עסק עמהן. פירש״י להיות דיין בדבר. ואמר רב אסי אמר ר׳ יוחנן קשין לעולם יותר מדור המבול דכתיב אלה וכחש ורצוח וגנוב ונאוף והרבה פרצו ודמים בדמים נגעו מאי משמע כדמתרגם ר׳ יוסף מולידין בנין מנשי חבריהון חובין על חובין מוסיפין דכתי׳ על זאת תאבל הארץ ואומלל כל יושבי בה בחית השדה ועוף השמים וגם דגי הים יאספו ואלו בדור המבול לא נגזרה גזירה על דגי הים שנ׳ מכל אשר בחרבה מתו ולא דגים שבים. לכן אדין לפני רבותי בקרקע בתלמיה ואין חולקין [כבוד] לרב במקום שיש חילול השם ואדבר לפני מלכים ולא אבוש ואצרף בכור שבלי זקוק ומזוקק שא דתנן במשני מעשר שני ומביאה בפ״ק דקדושין (ב) היה מדבר עמה על עסקי גיטה וקדושיה ונתן לה גיטה וקדושיה ולא פי׳ ר׳ יוסי אומר דיו ר׳ יהודה אומר צריך לפרש. אמר ר׳ יהודה אמר שמואל והוא שעסוקין באותו ענין וכן אמר ר׳ אלעזר אמר ר׳ אושעיא והיא שעסוקין באותו ענין כתנאי ר׳ אומר והוא שעסוקין באותו ענין ר׳ אלעזר בר״ש אומר אע״פי שאין עסוקין באותו ענין. ואי לאו דעסוקין באותו ענין מנא ידעה ומאי קמ״ל אמר אביי מענין לענין באותו ענין. ופירש״י שפסקו לדבר (מאותה) מקדושין והיו מדברים בדברים אחרים ומיהו לדבר צורך זיווגם היה כמו כמה יש לך כדוניא וכמה יש לך שדות להתפרנס מהם עכ״ל רש״י ואמר רב הונא אמר שמואל הלכה כר׳ יוסי עכ״ל הסוגיא בפ״ק. ותנן בפרק האיש מקדש (ג) המקדש שתי נשי׳ בש״פ או אשה אחת בפחות מש״פ אע״פי ששלח סבלונות לאחר מכאן אינה מקודשת שמחמת קידושין הראשונים שלח וכן קטן שקידש עכ״ל המשנה ושמע

(א׳) קדושין דף יג ע״א. (ב׳) דף ו׳ ע״א (ג׳) דף נ׳

משמע מכאן דאי לאו נעשה ומחמת קידושין הראשונים שלא היתה מקודשת אעפ"י שלא פי' ששלח לשם קידושין שלא אמר הרי את וכו' וקשה הא דאמרינן דוקא שעסוקין באותו ענין או מענין לענין באותו ענין וא"ל דבפי' האיש מקדש איירי באשה דמקדשי והדר מסבלי להכי הוי קדושין מספקא. ודפ"ק דמעשר שני איירי באחרי' דמסבלי והדר מקדשי דא"כ מאי בא ר"פ לחדש דמחלק בשני הלא משניות שלמות הן ואם בא לפרש הי' לו להביאם ולפרשם בענין זה. וא"ל היינו דאקשי בגמ' פשיטא' ומתרץ לא צריכא דהל"ל מאי קאמר תניא ולאותן דמפרשי' דחוששין לסיבלונות היינו שמא קדשה כבר ולא שיהיו סבלונות קידושין וקשה הלא משמע שהם קדושי ממש מה תאמר דמש"ה כאן אין צריך לפרש (אלא דוקא) אע"פי שאין עסוקי' באותו ענין לפי שהתחיל בקדושין וידעו שאין קדושין הראשונים קדושין ועתה היא גומר הקדושין לכן אי לאו טעמי' דלשם קדושין הראשונים בלא הסיבלונות כדפי' דאין אדם יודע שאין קדושיו קדושין וסובר שקדושיו קדושין גמורים ומחמת קדוש' הראשונים שלח עתה אותם. דע"כ צריכים אנו לפרש דלי' אע"פי ששלח דנקיט התנא ולא תנא ששלח בלא אעפ"י רוצה להשמיענו דבר חידש בדרך לא זו אף זו ר"ל לא זו שאינה מקודשת, (לא) אם שלח לאחר זמן מרובה (אלא אף) שאף אם נודע לו מקרוביו וממיודעיו שאין קדושיו קדושין מ"מ אם הי' דעתו לגמור קדושין ממש לא ה"ל לאחרם יותר ממה שירצה עם קרוביו (ויכל להיות) או עם מיודעיו אלא אף זו אע"פי ששלח הסיבלונות לאלתר בכדי שירצה עם קרוביו שיכול להיות שנודע לו מקרוביו שאין קידושיו קדושין אפ"ה אינה מקודשת שאני אומר מחמת קדושין הראשונים שלח ולפ"ז איירי התנא בזמן מרובה ולאלתר דלאחר זמן דכאן ומשמעותו סובל לאחר זמן מרובה ולאלתר. ובזמן מרובה לא מסקי' אדעת' דלשם קדושין שלח לה דאפי' א"ת דנודע לו לאחר מכאן מקרוביו שלא היו הקדושין קדושין ומ"מ לא סברי שעתה לאח"ז מרובה שלח לה לשם קדושין דסברא דאם בדעתו לגמור הקדושין לא היו לו לאחר זמן מרובה אלא כדי שירצה עם קרוביו וא"כ מנא ידעה וגדולה מזה אמרינן לא מסקי' דעתי' אעפ"י שהוא הי' מדבר עמה על עסקי קדושין ופסק ודבר עמה מעסקי כדוכיא אמרינן לשמואל שאינה מקודשת דלא יסקא אדעתה אלא דוקא שעסוקין באותו ענין ואין סברא שנאמר מאחר שהתחיל בקדושין יספיק וכל זה כי סברה הפוכה הוא ורחוק למבין ואף גם זאת לא סברא שנא' דהוא דמעשר שני מדברת לענין קדושין וודאות

כתב מהרמ"א מקראקא וז"ל וקשיא זו הילכו רש"י והתוס' והאשר"י בשמעתין דחוששין לסיבלונות רש"י הירץ דכאן איירי דבידך ולכן מקודשת מספקא ובפ"ק איירי בדלא בידך. והתוס' כתבו בשם הר"מ דחוששין לסיבלונות שמא קידש קודם לכן בקדושין גמורים ובפ"ק איירי שיודעים שלא קדשה קודם לכן אלא עכשיו מקדשה ולכן צריך שיהיו עסוקים באותו ענין. והאשר"י הירץ דכאן איירי לענין שבת קידושין ופ"ק איירי לענין קדושין גמורים.

ודאית ולהכי צריך שיהי' עסוקין באותו ענין אבל להצריכה גט מספק חוששים ואפי' אין עסוקים באותו ענין דא"כ מאי קאמר אמר רב הונא אמר שמואל הלכה כר' יוסי פשיטא דהלכה כר"י מדפליגא ר' ורשב"א עליה אלא אתי לאשמעינן אפי' למקודשת וודאין הלכה כר"י דאי מפלוגת' ר' ורשב"ג ה"א לספק קדושין קמ"ל דאפי' לוודאן. ואם הי' זה אמת מה שרצינו לתרץ ולחלק בענין זה א"כ הדרא קושי' לדוכתיה ומאי אשמעינן רב הונא הלא וומתני' דקדושין הוכחנו דמעשה בכי מיירי בקדושין וודאין דצל"כ קכה דר' אדר' דהיא בעל המשנה ולמבין כקל וכ"ל לפרש דהסיא דמעשה שני דצריך שיהי' עסוקים בלותו ענין מדבר באשה שילא עליה קול מראשון וקיל מבכי במיתה אף לראשון לאחר גירושי בכי או מגרש שני ויכנסא לאשון רק צריך כ"א הן ראשין הן שני לאחר גירושי בכי לקדשה קדושי תורה *ומיירי הכא שאכו' עשה חבירו שליח לגירושין לו לקדושי תורה באיזו שתרצה האשה והל' שמדבר עמה על עסקה גיטה וקידושי' בתקבל גט מ"אחר וקדושין מ"אחר לאיזה שתרצה וכתרצה לקבל הגט מאחר וקדושין מה' וכתן לה הגט מלוהו בלא רצה לוהו אפי' בפי' ולא"כ כתן לה הקדושין בשתם או כתן לה קדושין של הורה מ"לותו בכתרלת ולח"כ כתן לה גט ולא פי' בהא פליגא ר' יוסי ור' יודא זה אומר דא ודא צריך לפרש לפי שכשכתן לה הגט ואח"כ כותן דבר מה בשתם היא'סוברת שהיא פרעון כתובתה של אותו האיש שקבלה ממנו הגט וכן אם כתן הקדושין תחילה ואח"כ כתן הגט בשתם היא סוברת בהיא הכתובה מ"לותו האיש שקבלה הקדושין מחמת לכן מלרכי כוני שיהי' עסוקים באותו ענין לפי דאיכא למטעי אבל מי שפידך וכתן דבר מה בשתם בלא פי' לאיזה ענין הוא כותן לה מסתמא הוו קדושין אא"כ קדשה קדושין של טעות שלכי אומר לבס קדושין הלאבוכים ומתמהן היא כותן להביא הסבלונות אז אינה מקודשת כדמשמע מתני' דהאיש מקדש וכן כשמע מפירש"י וכו' והוא שעסיקים באותו ענין הא' דקאמר ר' יוסי דיו שעסוקים בדיבור עסקי קדושין עד שעת נתינה עכ"ל דקדק בל' הקדושין ושביק גירושין כוכתו למה שפי' לפי פשטי' ורהיטי' דקדושין הן אחר הגט בכתן והיא דצריך לפרש והיא שעסוקין באותו ענין דלא ליתא לפרעון כתובה היא שכותן ובהא תירץ רש"י הקושי' שהקשו עליו התוי' משם הר"מ ד"ה חוששין לסיבלונות ואסתייעא ליה מש"ב בתוספתא דקדושין דהוא בלא"ז כתן לה הקדושין ולא אמר הרי את מקודשת לי ר' יודא אמר אינה מקודשת ר' יוסי אומר אם עסוקים באותו ענין מקודשת וקי' למה שבקש המסכי' (א) גט בהזכרה מתני' אלא כוונהו לפלוגי שפרשתי דעת רש"י והיא פי' מתני' ר"ל שא"ל לגט שכתן בראשון שיהיו עסוקים באותו ענין כי מסתמא כיון שדבר עמה על עסקי גט שה"א כותן לה לשם גירושין הוא כתן

*כתב הרמ"א מקראקא ולפי פי' זה אייתיכין לידי קולא גדולה שאם כתן לה גט מסתמא ולא היו עסיקין באותו ענין היתה מגורשת והיא כגד דעת כל הפוסקים.

(א) התוספתא, כצ"ל

וכ"פ אלא מה דכתב לה לקדושין אחר הגירושין שר' יהודה אומר צריך לפרש ומאחר דלא פי' אינה מקודשת דהיא סבורה שלענין פרעון כתובתה כתבה לה ור' יוסי סבר כיון שעסוקים באותו ענין א"צ לפרשו וכן מוכח בגמ' דהפרש אוקמי' דפי' השו"ב מקדש (ת"ל) בהנאתי וצריכא דאי אשמעינן שוה פרוטה אידי דקא נפיק מניה ומוכחא מעי אבל פחות מש"פ א"נ יודע שאין קדושין תופסין בפחות מש"פ וכי משדר סבלונות אדעתא דקדושין משדר [וכו'] ואי אשמעינן הני תרתי משום דבין פרוטה לפחות מש"פ טעו אינשי אבל קטן שקידש הכל יודעים שאין קדושי קטן כלום אימא כי קמשדר כו' קמ"ל וקשה להני קטן וכ"ש לא זו אף זו קתני א"כ בהכי בהדא בבא ולא לפסקינהו בתרי בבי כדאיתא בב"ב דתיקפתא ה"ל המקדש בשעות ובפחות מש"פ וכן קטן שקידש אעפ"י ששלח וכו' והסו: ד"ך לא זו אף זו אבל. זה ד"ך צריכותא הוא, אלא צריך לפרש דהתנא הפך הכלכן *שולח סבלונות ולא כרש קבל היא אלא ר"ל דוקא שלח ע"י אחר וה יא לה אבל אם שיח והביא לה בעצמו וכהן לה ה' קדושין ואי הכא קטן לחודי' ה"א דקא קטן היא כבכהן לה סבלוני' בעצמו ומקודשת היא דהוו לה קדושין דאדם יודע שאין קדושי קטן כלום אבל הני תרתי דרישא איכא למיטעי ה"א אפי' אם הביאם לה בעצמו וכהן לה לא הוי קדושין לכן איצטריכא בבי דרישא. וא"ל ליתני דרישא וסיפא בלחוד ולמה לי המציעתא י"ל אותה כבכת ד"ך לא זו אף זו וכן משמע מסוגיא בגמ' דקאמר ואי אשמעינן הני תרתי דלא הכ"ל אלא ואי אשמעינן הא וכו' ראי' ר"ל הכי תרתי לא זו אף זו הם ולא קשה עליהו מידי. ועוד כתם להביא קצת ראי' מהא דאיתמר רב הונא אמר חוששין לסבלונות ואמר רבא מודינא אשמעתין אעפ"י ששלח סבלונות לאחר. מכן אינה מקודשת א"ל אביי התם כיקתני טעמו במאות קדושין היאשוכים שלה. ותימא לי מה עלתה על דעתו לפסוק נגד מתני' ולחלוק על סתם משנה. לפי סברתו שלא היה מחלק כדהשיב לו אביי ה"א מסתמא ה"ה ומפרש מתני' כדפי' ועי"ז אמר חוששין לסבלונות כמו שפירשתי כשה"א בעצמו כיהן הסבלונות לה ואמר מודינא אשמעתין ק"ל לא לכל. סבלונות חוששין אם בדך וכהן (א) לה סבלונות ע"י אחר וזה יצונו לסתור מתני' ורבא ע"ד ומהו לה אוקימתא קאמר ואביי השיב לו לעולם בכל ענין והתם בדקתני טעמו וכו' ולפ"ז מתרצת הא דאמרינן פ' האומר (ב) המקדש בפחות מש"פ ובעל וכן קטן שקידש ובעל צריכה ממנו גט והכא אמרינן אינה מקודשת דמשמע קדושין היאשוכים שלה ולא אמרינן אדם יודע שאין קדושיו קדושין והכא אמר אדם יודע אלא מתורץ בהדיא חלוק שחילקנו בהני היכא שמקדש בעצמו נתן הסבלונות ודאי להני טוה בעצמו לעשות

*כתב מהרמ"א מקראקא ז"ל ובתשו' הרשב"א סי' אלף ק"פ וסי' אלף קפ"ג משמע בהדיא בין מקבל בעצמו או ע"י שליח וכן משמע מדברי הר"ן פ"ב דקדושין והקושי' אפשר לתרץ דהלכה במעון בתרי ישבה וכן גרסינן במשנה וכהנה ואליכו רבות בתלמוד ע"כ.

(א) ושלח, כצ"ל. (ב) דף עד ע"א.

לענין לגבי קדושין וכן הוא בבעל בלשני מ"מ לא של לגבי קדושין לגמרי אע"פ באפשר להלך ולדחות הקושיות ע"ד יודע ואינו יודע והיא לאדם בקביק' ובבעילה לא מכניס עצמו בספק בעילת זנות כדמשמע הל' דמסיק פי' הגדול ר"א"ס יודע באין קדושין וכו' ואין אדם עושה בעילתו בעילת זנות אבל דוק הוא דא"כ ה"ל לתלמודא לתני ראיה בבעל ומימרא ומתנן דהא"ם מקדש ולפרש בענין זה אבל נ"ד כיון דלהכי לא הביא הא מימרא דקיבל תלמודא אפי' כאן לה קיבלוכות בעצמו הוי קידושין מג"ש הא זיל כאן מעמא רבא דאין עושה בעילתו בעילת זנות ומ"מ א"כ כלמוד ומימרא דפי' הגדול דדוקא בבעל הוא דהוי קדושין לפי דאין עושה בעילתו כו' אבל גבי קיבלוכות דליכא האי מימרא לא הוי קידושין דאל"כ ליתני רבית' ז"ל דלהכי הלא ובבעל ומי תנא וקבל ב"ה דיקא גבי קבלוכות הוא מדעיה וקבל בעצמו לקדושין הוא מכין. אבל גבי בעילה איכו ילריה תקפו ולבעילה בעצמה הוא מכין ולא לשם קדושין להכי לריכה וגם מ"מ כאן מעם דאין אדם עושה בעילתו וכו' דלא היימא דלבעילה בעצמה מכוין דילריה תקפו ולי"ד להא"ה דמקבל בעצמו להכי אמר האי מעמא ולא דייק למעט מקבל בעליו וה"ה מקבל. וע"ל לאשמעינן חידוש דאפי' אם בעל מ"מ לא הוי אלא ספק גרושין (א) דאי הנאמו קבל ע"י עצמו ה"א הנא הוא דהוי קידושי ספק אבל גבי בעילה הוי קידושי ודאי להכי קתני לריכה גט ולא הכי מקודשת לגמרי בקדושי ספק ואם קבלה קדושין מאחר לריכה גט מבניהם ואע"פ שהרמב"ם ז"ל כתב בהל' אישות פ"ז דוקא דבת ינן הודאי הוא יש הקושיא עלי כאשר המלא בנימוקי אלפס של ר"ן ואע"פ במשמע לי התוספתא כהרמב"ם דהכי בסיפא דתוספתא כהבאתי לעיל ואם בעל קני ר' שמעון בן יהודה אומר משום ר' שמעון אע"פ בבעל לא קנה שלא היתה בעילה אלא מחמת קדושין הראשונים כו' עכ"ל הרי עיניכו רואות דבהגה לבוכי דברישא קתני אינה מקודשת והכא קתני קנה וה"ל למיתני מקודשת ומשמע דלהכי קתני קנה ברלוכו לומר דמשמעי קנין גמור קדושין ודאין כדעת רמב"ם מיהו יוכלני לפרש לענין קנין ספק הא ואי דקתני קנה לומר שקנה אותה בבעילה זו ליורשה הנא דהוא מוחזק בנכסים ואין יכולים יורשים להוציא מידו כמו כניסה לחופה ואי הכי מקודשת לא הוי אפי' ספק כניסה ומ"מ אם קבלה קידושין מאחר לריכה גט ואף משוי מספק, וה"נ מסתברא דלענין ירושה כמו הוא דפליגי דא"כ מאי אע"פ שבעל דקאמר ר"ש הלא הת"ק לעצמו מיירו בבעל ולא הו"ל למיהכי אלא לא קנה וכו' אלא ר"ל אע"פ שבעל מודינא ליה בלריכה גט מספק מ"מ לא הוי בעילה כמו הכנסה לחופה לר"ש לפי שבעילה זו מחמת קדושין הראשונים ר"ל לגמור קידושין הראשונים יבא הוא אינו עושה אלא אירוסין ואם רולה לכנוס נשואה לריכה כניסה אחרת וה"ק סבר כיון שהוא עושה כניסה אע"פ שבא"ס אירוסין עושה היינו כבלא קדושין קדושין אבל הכא בקדושיהו קדושין אע"פ בטעות הן עושה קנין גמור והיינו דמייתי ר"ש מיית ת"ק דהכלי' א כס

(א) קידושין כל"ל.

מקודשת

מקודשת דמחמת קדושין הראשונים שלא ור"ם תנא אע"פי שבעל לא קנה שלא היתה בעולה אלא מחמת קדושין הראשונים ולא ה"ל למתני אלא אעפ"י שבעל לא קנה במחמת קדושי׳ הראשונים בעל אלא כיון לזה שפירשתי והיא מובן לעין שכל ובהכי מתרצא תמיה גדולה דלמה הוקבע המשנה לנזיר ומתני׳ דהי׳ מדברת על עסקי גיטין וקדושי׳ * ולא שנאה בגיטין ולא בקידושין הלא כלל גדול היא בגיטין וקידושין ושנאה במס׳ מעשר שני אבל למאי דפירשתי א"ש דירא היו רבינו הקדוש שלא יטעה העולם בפשט המתני׳ ויסברו שהיא כסוגיא דעלמא וריהטא שלא מעיינת בעומק לירד לעומקי והמלית דעת ר׳ יוסי ומזה מתוך דבריו ילמדו לשקר ויבואו להתיר הערוה שיאמרו שאם נתן סבלונות בשהם ולא פי׳ אם אין עסוקין באותו ענין או מענין לענין באותו ענין איכה מקודשת כריהטא דעלמא לכן שנאה במעשר שני להורות כשם שמעשר שני קדמו מעשר ראשון כן הגט במדבר בכאן קדמו אותו קדושין ושאר כאן קדמו גט כדפי׳ לעיל וגם ר׳ יוסי בעצמו מש"ה שהם דבריו (א) ולא פי׳ והיא שעסוקים באותו ענין שלא יטעו בדבריו להכי סתם דבריו ואין להקשות למה לא פי׳ ר׳ יוסי בכל הצריך כי הי"ב אדם לומר בלי רבו ובזה הלי קיבל מרבותיו ואני אומר כי האי צריך להודיע לדיין שממונה להתעסק בגיטין וקדושין שידע זה ואם אינו יודע לא יהא לו עסק עמהן פן יצא לידו ויתיר הערוה, ואם לחשך אדם לומר והלא הר"מ קרא תגר שפי׳ על הא דאיתמר רב הונא חיישין לסבלונות ופירש"י וז"ל חוששין לסבלונות מי ששידך אשה ונתרצה וקדש ושלח סבלונות בעדים חיישין שמא קדושין הם ואם נתקדשה לאחר צריכה גט מראשון והקשה הר"מ על דבריו וכי שידך ומאי הוי והא בעינן שידבר מענין לענין באותו ענין ומתוך קושיא זו פי׳ חיישין כלומר כיון ששלח לה סבלונות חיישינן שמא קדשה כבר ומזה תרצה להביא ראיה לסתור דברי לא האזין לראיתו, כי הר"מ ושמר מזה שלא יחזיקוהו נבוכה בדבר הלכה ולכן בחכמתו הגדולה דקדק בלחות לשונו וכי שידך ומאי הוי בלא הי׳ צריך לזה הר"ם לפי דעתי לעין שכלם רק הי׳ להר"ם להקשות בפשיטות והא בעינן מענין לענין באותו ענין וכו׳ דלא ומסתמא ידע הר"מ שלא ה"ל להקשות ומידי ע׳ רש"י לפי הדין כדפי׳ שהדין עמו בזה בא"ל עסוקין באותו ענין ואינו מקשה עליו אלא מדברי עצמו שדקדק בלו׳ מי ששידך כו׳ משמע דאל"כ לא הוי קדושין מכח ידעה א"כ כי שדך נמי מכח ידעה בכל אם תרצה זה לדמות זה לקדושין אחר גירושין הדומה לכל מילי, אבל רחוק הרבה זה מזה ואין לדמותם כלל כדפי׳ לעיל ודעת רש"י זה היא דוקא כשהוא נותן בעצמו אבל ע"י אחר רוצה לדמות קצת אבל כשהיא נותן סבלונות בעצמו ודאי ידע שלשם קדושין נותן לה שאם דעתו לקבלו הי׳ שולח לה ע"י אחר אבל קדושין מצוה לקדש בעצמו כדאיתא

* כתב מהר"מא מקראקא בפי׳ הניזקין במס׳ גיטין ופי׳ ג"פ במסכת ב"ב יוכיחו שלא במקומן הן שנויה אלא שהתנא שנאו אגב גררא דהשיא ענין דשוי עסיק בית וכזו מצינו רוב פעמים במשנה ע"ש.

כדאיתא ומתני' פי' הא"ש מקדש בו ובשלוחו ומקשי' השתא בשלוחו בו בעי' אמר רב יוסף מצוה בו יותר מבשלוחו ולכן מסקא אדעתה דלבעה קדושין ומבואר למבין. ואני אומר כולם מודים בדבר דסוגיא דגמ' וגירסא לפי דעות ר"י ור"ח ושאר מפרשים לא איירי אלא בשולח סבלונות ע"י אחר אבל היכא שמקבל בעצמו לא מצינו שיהי' מדבר ומצפצף מזה אפי' דמקבלי' והדר מקדשי כי כולם מודים בזה מאחר שהוא שינה מנהג הסבלונות ועדה ונתן בעליו לקידושין מכוין. ואם תשאלני מהא דת"ר (א) הרי את אשתי ה"א ארוסתי ה"א קנייתי מקודשת ה"א זקוקה לי ה"א שלי ה"א ברשותי מקודשת ומיבעי' לי מיוחדת לי מהו מיועדת לי מאי עזרתי מהו נגדתי מהו כו' עד במאי עסקינן פי' בהך לישנא דקמבעי' לן אי הוי קדושין אי לא הוי קדושין אילימא כשאינו מדבר עמה על עסקי קדושי' מנא ידעה ומאי קאמר ואלא במדבר עמה על עסקי קדושי' אע"ג דלא אמר לה נמי דתנן הי' מדבר עם אשה על עסקי גיטה וקדושי' וכו' עד לעולם במדבר עמה על עסקי קדושי' ואי דיהיב לה ושתק ה"נ הב"ע דיהיב לה ואמר לה בהני לישני לקידושין קא"ל או למלאכה דמשמע מכאן דדוקא הי' מדבר עמה על עסקי כו' אם היו קדושין בהא הא לאו הכי לא דמזכיר בקשיא ובתירוץ הי' מדבר עמה כו' י"ל דאיירי כולה שמעתא כענין שפי' לעיל בנותן גיטין וקדושין בזה הלשון מן הלשונות הגרועי' לכן מיבעי' להו אי הוי קדושין אבל אי הוי נותן לה קדושין בלחוד אפי' לא דבר עמה מעסקי קדושין הוי קדושין אפי' בלשונות הגרועים ודיקא נמי דאיירי כולה שמעתתא *בנותן גט וקדושין דאי ל"ה מאי האי דמזכיר בקשיא ותירוץ גיטי' וקדושין הא לא מבעי' אלא לענין קדושין א"ו לא מבעי' אלא ע"ד שפירשתי. ומה שפירשתי על גיטי' וקדושי' ובלא זה לא הי' קשה דהא שפי' על סוגי' הגמרא לכל ענפיו דפירשתי שכולא שמעתתא מיירי בשניהם משמע שלא כפירש דבחדא חדא מיירי י"ל אומרי' דהי' מדבר עמה על על עסקי גיטה וקדושי' היא דמפרש ור"ל או קדושין אחר גיטה או גיטה אחר קדושי' וזה משמע ומבואר מדקדוק לשונו שכך ר"ל דאל"כ או לו למה לי ה"ל לפרש רק או קדושי' אלא כוונתו כדפירשתי וכוונתי דעת הגדולים כענקים ועוד דיוקא מסוגיא דשמעתתא דאיירי בהכי ומאי דקאמר בתירץ ואי דיהיב לה ושתיק ה"נ הב"ע דא"ל ויהיב לה בהני לישנא עכ"ל הסוגיא ותימא מה שייך לומר הב"ע הא בודאי בבירור שלא בעי הא הבעיא

אלא

*וכתב מהר"מא מקראקא ולפ"ז לא ה"ל למקשן להקשות אי מדבר עמה על עסקי גיטה וקדושי' אלא ה"ל להקשות מכי' ובי' ואי איירי בקדושין בלא גט אע"ג דלא א"ל נמי וא"ל דזה לא עלה על דעת המקשן שהבעי' וטעה בזה דלא תהוי מקודשת מכח הוכחת הגאון שכתב ולכך לא הצריך המקשה לדחות דעת זו דכ"ש דלא ה"ל לדחות אי ה' עסוקים באותו ענין והיא משנה שלימה פ"ב דמעשר שני וכ"כ הרש"בא בהדיא בתשובה סימן אלף רכ"ג דאפי' למאן דחיים לסבלונות אלא דוקא למי ששידך שאל"כ לא הוחת בת לא"ל בלא הוה צריכא

(א) קידושין דף ו' ע"א

אלא אהני ליבנא והוא אומר הב"ע כאלו היא מחדש דבר אלא רצונו לדון בדבר החדש שפירושו יובן הצעתו בנתן גט ואח"כ הקדושין בהני ליבני ועי"ז אומר אי דיהיב לה ר"ל הגט ושתק בשעת נתינתו ואח"כ נתן לה הקדושין בהני ליבני גריעי. ה"נ דהוי קדושין דא"ל דהיא סברה כשנתן לה הגט הא קבלה כהיא שטר כתובתה א"כ כשנותן לה הקדושין אפי' בלבנות הגרועים היא שהן קדושין מאחר שנדבר עמה על עסקי קדושי' אבל הב"ע בנתן לה הגט בהני ליבני דאין כאן בית ויחוד כגון דאמר איכי איסך בעלך היא דקמיבעי לן אי אמר לקדושי' בהני ליבני גריעי לקדושי קא"ל או למלאכה ר"ל אבל אי אמר הכי ליבני גריעי אחר גט גמור פשיטא דלקדושין קאמר ומ"מ בהיא ראויה להתקדש לו קדושין הראוים המסיים. נ"ה אבל עכשיו שגירושי' לאו גירושין דלא הי' נדבר עמה על עסקי גיטה ואפי' היו נדבר הכי ליבני גרועי ספק הן ומספקא לן אי לקדושין אי למלאכה קאמר כן נ"ל דעת הר"ן וגה"ז סוגיא במתניתא כהיגן ושבא ינוקיו בגמרא דאם אמר בשעת נתינה ה"א מקודשת ולא אמר לי דלא הוי קדושין מכש תלמוד ומכ"ש היכא דלא אמר כלל לא תיסק אדעתך כן דהתם ה"ע דאינה מקודשת דגרע טפי ממכ"ן בקה"ס מאחר ביחד לפרע ולא פי' בואה דעתו הי' לקדש לאחר מאחר שלא פי' דאדם עושה לקדש אשה לחבירו וגם היא מנא ידעה לאיי רוצה לקדשה מאחר שלא פי' לא לו ולא גם איש אחר יאיני רוצה להתקדש שהה' אסורה בכל אנשים. מספק אבל היכא דלא אמר שום דבר משמע מקדשה לעצמו אבל כשאמר ה"א מקודשת גרע טפי כדכתב הרא"ש פ"ק דקדושין וז"ל והא מיירי נ"ל אותן ליבני גריעי אפי' נדבר על עסקי גיטי וקדושי' דהכי ליבני גריעי מנתן לה בשתיקה ומשמע דבשתיקה מהני אפי' לא הי' מדבר עמה על עסקי גיטה וקדושי' הכי קמן היכא דנתן הסבלונות בשתיקה מידו לידה הוי קדושין לכל הפוסקים והגירסות ולא מיירי סוגיא דשמעתין דמחלוקת בין אתר דמקדשי והדר מסבלי ובין אתרי דמסבלי והדר מקדשי אלא בשלח סבלונות ע"י אחר אבל היכא דנתן מידו לידה כל אפין כוון דהוי מקודשת להצריכה גט. א"כ בנידון דידן דהני וגם במהר"ר שמואל רופא ואמ"א יצ"ו שנתקשר עם בת מו' המכונה העגדיל יצ"ו הנקראת ברייכדיל שת' בקשר חזק ואמיץ בש"ח ובק"ש ונקים כמבואר התנאים ונוסף לה הגביית עדות בב"ד ג' כפי דת המלכות והעידו רבים וא"א להעלות כל עדותן על ספר רק זאת אזכור שהאה לדעתי שהוא העיקר ושנים כמאה ועי"ש שני עדים יקום דבר והנה בהם שני עדיות מכוונים עדותן בענין אחד באחד יו"ם ט"ב במהר"ר יודא המכונה ליפ"מן העיד בתורת עדות אך שהי' בבית הכ"דיל הנ"ל וראה שמשה הנ"ל

המעולך

לריכא גט דאין זו מוחזקת מקובל דורון מיד איש או פלוני. וכ"כ המ"מ פ"ג דאישות והיא דעת כל הפוסקים שאם נתן לה בשתיקה שאין יחוש לקדושין ללא בשמידך החילה ואח"כ שלח לה דאז חיישינן לסבלונות לר"בי כדאית ליה ולר"ת כאית לי' ע"ש.

המבורך עם זהב של שענדיל הנ״ל שישא לכלתו ברייכדיל הנ״ל תכשיט של כסף הנקרא בל״א ווינגער הו״ע והי״ז היתה מתביישת לקבל עד שליוה עלי׳ אבי׳ השנ״דיל הנ״ל וכן השיך יהו״דה בר׳ יהו״דה הנ״ל ועוד השיך יוסף בר׳ אליעזר ה״ל רק שלא ביחד בעדותו לא אבי׳ לוה עלי׳ לקבל ויעיד עדות לאחות ומקבלות שאלה לה וגם כאן בעצמו אצל אמנם מעידים ותכשיט הנ״ל וד״ל לתעלות על ספר הלז הם כתובים על עדות שהגבה בב״ד והדיינים הם האחד אחם שמו מ״רדכי בר׳ מב״ה שליט״א והשני אחם שמו יצ״חק בר׳ - בלונ״ה הלוי שליט״א והשלישי אחם שמו אביג״דור בר׳ קן שלי״ט. ואקי״מא בהכשק קיומא ושילה הנקרא אשל ועכשיו לגם הכ״דיל הנ״ל רוה אחרת בריבו דעית זרות כרגלי הנ״דיל אשר הולך ברגלם ובעצמם ומונ״ן ליתן לו בתו הארוסה להכנסה לחופה והכהן הנ״ל מבקש פקידהו להכנים ארוסתו כדת מ״ה וישראל וכמאמרו שקדשה ולשם קדושין כאן לה השבועות מיזו כלה והחליף פניו לפני הקרואים ובינה דרך ונקיונו אשר לא כן יעשה רק לקבל ע״י [יחיים] אגל הוא קבל בעצמו כמאמרו כי הזהירוה אוהביו ומיודעיו ובראשו א-יו כה״רר. הנ״ל בלאמרי שמע בני מוסר אביך ואל תטש תורת אמך ויעיד לך באחרית הימים כי. כזר מנית בעל ברית הכהן היא והנה רבות נעת האדם לאיתי במקומנו מגרי מדכם ואלשני בסתר רעהו אעלך ויהי׳ אלהים עמך הגם כי היא מנהג מקומנו שאינו מכם לקים הכלה תיכף אחר השדוכין לכן לך לך לאמודכה במעיד עדים כשרים וקדשה בעוד אבי׳ רוצה בך ומבקש אהבתך מי יודע מה יולד אחר קרות הגבר ולא תדע דרך גבר בעלמה וכן עשה במעמד העני״יל ובלוויו וקיבלה בתי התכשיט לשם קדושין בפני עדים הנ״ל ובפני יתר רוב העם שהיו לשם ולשם קדושין כתבונתי כהלה לפע״ד שקלושה דלית דין ולית דיין לא כגר ולא בר כגר דיפיק הארוסה מן החרוק בלא גט כשר כאשר ביארתי ולזכתי שבענין זה קדושין גמורים. ואף שהיא קטנה הא אמר לה לאי וקבלי קדושיך כפי העדאת העדים הנ״ל א״כ הם קדושין גמורים לכל הדעות כי ל״פ בהא רק במקבל ע״י אחר ואפי׳ אי לא הוי רק אלא קבלונות ע״י אחר שושבין לקבלונות דמי יכנים רלשי לידע מנהגי הזקום כז״ב מ״ז״ה מרימיכבורק ואין להרחיב בהאי פיסקא הלא מ״ש בענין קבלונות למדינת מעהררין ומפורסים לרבים וגדולי החכמים ע״י הסכימו והצריכהו לקבל גט כשר מן המבורך כיד ע לכל ומי בתולה להעתיקה יבוא ויעתיקה כי כמלאו אתם פסקים ביד רבים ועוד בב״ד יש לדמות לכא דמפי נזיר ומנינאה בפ״ק דקידושין דתנן האומר אהא ה״ז נזיר והי׳ נן בה ודלמא אהא בתענית קאמר אמר שמואל והוא שנזיר עובר לפניו וזה היא פשוט לכל הגרסאות כשהנזיר עובר הנה דהוי נזיר והוי יד. ומכ״ש הא שנתן למיודכת התכשיט מידו לידה שהם ידים מוכחות שהיא והיא לשם קדושין נתכוונו ואבים ליוה עלי׳ שהרי בתחילה לא רצתה לקבל כי יראה שמא לא נתרצה האב בקדושין ואחר רצוי האב קבלה ואין לך ידים מוכחות גדול מזה ואומדנא דמוכח [illegible]

דעת מפורשים היא וגדולה מזו אף אם יהבינן לה כל טעותי דלא הוי ידים מוכיחות לקדושין ולימא כמי שבא אליהו והגיד שקראקא אתרי דמקבלי ואח"כ מקדשי היא וגם הוא והיא מאתרא דמקבלי והדר מקדשי מיהו יש לחוש הכא מטעם ששינה הסדר והנהיג כל המקומות ליתן סבלונות ע"י עצמו חיישינן לקדושין וראיה דגרסינן (א) בעי מיניה רב אחא בר רב הונא מרבא הוחזק שטר כתובה בשוק מאי כו' עד מאי הוי עלה אמר רב אשי באתרא דמקדשי והדר כתבי כתובה חיישינן כתבי והדר מקדשי לא חיישינן והקשו התוס' לפירש"י שפי' לגבי סבלונות שהם עצמם קדושין והכא גבי כתיבה א"א לחוש לכתיבה משום קדושין אלא חששא שמא קדשה כבר וא"כ אינם דמיא להדדי ואינם מענין שמעתין דלפי פי' הר"ת אתי שפיר והרמב"ן ישב פירש"י ר' הונא מיירי בסבלונות ומבעיא לן אי הוחזק שטר כתובה אחר ששלח סבלונות אי חיישינן ששלחם קדושין ש"ה הסבלונות אפי' באתרא דמקבלי והדר מקדשי כיון דכתב כתובה הדבר מוכיח שלשם קדושין שלחם א"ד כל היכא דמקבלי והדר מקדשי לא חיישינן כ"ל. ופשיט רב אשי אתרא דמקדשי והדר כתבי כתובה חיישינן לפי שע"כ זה שינה מנהג מקומו בסבלונות ולא נתן לשם קדושין הרי שינה מנהגו בכתיבת כתובה תחילה. וכיון שע"כ לא נהג מנהג מקומו ויש לחוש ולומר שקיים מנהגם לכתוב כתובה אחר קדושין ושינה אותו במה שקדם תחילה באותן סבלונות הרי לפנינו כששונה מנהג מקומו חיישינן לחומרא ויכול להיות שכולם מודים בענין זה רק שזה עלה על דעתו ליישב רש"י בענין זה אבל בדינו לא מיבעיא מי דפליג ע"ז א"כ בכ"ד מאחר ששינה מנהג עירו הם לסבלונות והם לקדושין שמנהג מקומו לקדש בחופה אנו חוששין לחומרא וה"ל דוקא התם היא דאמרינן הכי שאנו רואין שינוי גדול כהאי דכתיבה אבל שינוי גדול (ב) כזה ששינה וקבל בעצמו לאו שינוי היא ז"א דקשה לן מאי מקשה התלמוד אדרב אשי מקדשי והדר כתבו פשיטא ומתרץ ל"ל דלא שכיח ספרא מהו דתימא ספרא היא דאיתרמי ליה קמ"ל למה לא משיק המקשן ותרלן שינוי קמא דמתרץ אד"ר פפא וליזמא הכי לא צריך דרובא מקדשי והדר כתבו ומיעוטא כתבו והדר מקדשי מ"ד ניחוש למיעוטא קמ"ל אלא מקשן ותרלן יודעין תי' קמא וידעי דמיירי בהכי דמכתמא כדברי ר"ש כן דברי ר"א ומ"מ מקשה פשיטא דמאי אשמעינן ר"פ דהולכין אחר הרוב ולא חוששין למיעוטא להכי מתרץ לא צריכא כו' כלומר חידוש אשמעינן אע"ג דמיעוט כתבו והדר מקדשי ועוד איכא טעמא אחרינא דלא שכיח ספרא מ"ד ספרא דאיתרמי ליה והוי תרי מיעוטא או כמחלה על מחלה קמ"ל אבל אין לפרש דשביק טעמא קמא ולא איירי אלא בהאי טעמא בתרא אבל כי הוו תרווייהו בהדדי לא חיישינן א"כ ה"ל לתרץ ולומר הב"ע כדרך מחלם דבר אלא להכי לא אמר בזה"ל אלא ל"ל כלומר שהניח סברתו והוי תרווייהו בהדדי א"ה א"ת הרי עינינו רואות פקוחות שאפי' היכא שאין כאלה שינוי דאיכא כמי מיעוט דכתבו והדר מקדש ועוד אפי' לגבי רובא דמקדשי והדר

(א) קדושין דף נ' ע"ב. (ב) קטן, כל"ל.

כתבו

כתבו אין נראה כ"כ שינוי ואחר שלא שכיח שפיר ולפ"ז חושש לשינוי קטן וזעיר מק"ו ובן בנו של ק"ו הכא שהיא שינוי רב וגדול לגבית הא' לכן אני אומר בכל ישראל ומי שיכונה בשם ישראל הקרוב אל הארוסה ברייכדיל הנ"ל בלי גע בשר זולת האריק כמר ושם בכמה"ר שמואל יל"ו יומת או ירה יירה או סקול יסקל סקילה ודרבנן כדין בא על ארוסת חבירו ומכה באבני ברד אבני אלגבי"ם ותכף מקודשת ישראל ונקרא קדש ויקדם אשה ולא יעשר ומלואתו עד שילך לבסר דינו"ר. והרב או לורב שיהא לו עסק בקידושין ארוסה הנזכרת יהא נידון כזקן ממרא ויהי' נידון בסקילה ויה' בשמתא ובנדוי ולא יהא לו ער ועונה בחכמה ובתלמוד ואם כהן הוא לא יהא לו בן מגיש מנחה כי הם שאמר עליהן ר' יוחנן קשין לעולם יותר מדור המבול כו' ובהא קלקין ובהא מפרשינן דמחזיקינן לה כארוסה להחמיר לענין חומר א"א אמנם לאס"ר הארוס לישא אחרת עד שיסתלק ממנה בגט לא מחמירינן כי לו (א) בחרם בגזירת ר"ג כי לזה כיון בעיקר תקנתו לפי דעתי משום דתניא בפי' החולץ ר' אליעזר ב"י אומר לא ישא אדם אשה במדינה זו וילך במדינה אחרת וישא אשה אחרת שמא יזדוגו זה לזה ונמצא אח ישא אחותו ויתמלא העולם ממזרים וע"ז נאמר ומלאה הארץ זימה ומשום הא עמד ר"ג וגזר חרם עד זמן נוסף על הא דר' אליעזר בן יעקב שלא נושא ב' נשים אפי' בעיר א' דהיינו במקום שראוי שיבא לידי ממזרות אבל כאן שאבי' מוחה להכניסה לחופה וא"כ ישא אחרת מכ"ש שלא תבוא לידי נשואין. וקדושין ג"כ אינו אלא חשש קדושין שמחמירין משום חומרא דא"א. וגם כבר עבר המועד שהגביל תקנתו ואפי' מקודם לא פשטה בכל ישראל לכן אין להחמיר עליו ומותר לארוס ולכנוס את מי שכשר לו והגין בעיניו אבל אסורה כ"ל לאסור עליו קרובת ארוסתו דשוי' עליו כחתיכה דאסירה והן ידיעות לכל איזה שאסורות עליו ע"ד אשתו. וכן היא אסורה אם היא דומה לקידושין גמורים כדפי' ואפי' אם חשש קבלונות מ"מ היא אסור בקרובותי' אבל היא מותר (ב) בקרוביו ואחר שמכחשת אותו היא מותרת לענין שלא עושה זונה בבעילה זו לכהן אבל היא מותרת בקרוביו וגם היא מותרת לכנוס לביתו כי היא אומרת שאינה מקודשת אעפ"י שהיא גייסא בהדיה ונשאת לאחר דבמקום ארוסה וודאית יכול להיות אסור כיון דגייסי כדאמרינן פ"ב דכתובות (ג) הפיא ארוס וארוסתו דאתו לקמי' דרבא יתב ר' אדא בר מתנא קמי' אוקי רבא שלוחא ביניהו א"ל ר"א בר מתנא כו' והא אמר ר"כ הכא באבל רבתא בד"א שנתגרשה מן הנשואין אבל נתגרשה מאירוסין כפרע עי' עלמה א"ל והא קחזינן דגייסו אהדדי אלמא אפי' פרעון ותביעות [אסיר] מכ"ש שאסורה לכנוס בביתו ומה שפירש"י דבכהן מיירי כ"ל שנוי' אבל אם נשאת אפי' לישראל יכול להיות שאסור ועי"ל דוקא פרעון אבל כניסה בבית או אפי' נשואין בשכונתו אסור דאל"כ למה מחלק באבל רבתי בין הנשואין לאירוסין לענין פרעון למה

א) כולי האי, כצ"ל במקום כי לו. ב) מותרת, כצ"ל. ג) דף כ"ח ע"א.

למה לא מחלק לענין שתשא בשכונתו אלא לענין נשואין בשכונתו לא מפליג בין אירוסין לנשואין וכ"ש שלא תנשא (א) לביתה מ"מ לה איכא אסירא מאחר שהיא אינה מודה בקדושין אבל הוא אסיר לשכון לביתה מאחר שהוא לוה ועומד שהיא קדשה וכן משמע לאסור זה אפי' בישראל מאחר שהרא"ש כתב בסתם ולא פי' אם בישראל אם בכהן ואעפ"י שהסמ"ג כתב כל אלה פרשינן בכהן כו' ואין לנו ראיה לאסור בישראל לדור בשכונה לפי' מ"מ היא אינה דוקא לפירושו אבל לפי' אחרים היא אסיר היא פי' רבינו ניסים בפי' על מי נדחה ומפני מי דחניא היא נדחה מפניו ולא הוי חצר שלה הוא נדחה מפניה ומסיק אפי' הוי חצר של שניהם או אגיר מיגר ותני' ר"נ חצר מאי עבידתיה דאי בנשאת אפי' בשכונה לא תשא ואי שלא נשאת ואשת כהן אפי' במבוי אלא באשת ישראל קודם שנשאת אסירה בחצר לכל השמות ואחר שנשאת בשכונה ומאחר שבזה לא השגים ר"נ ומשמע אמר ודברים של טעם הן ה"ה ומכ"ש היכא דנשאת אחר אירוסין שהיתה נתגרשה שאסירה בחצר לכן הכי אומר שלאחר גירושין ירחיק עצמו ממנה עד שש"ל אם מותר אם אסור כי לפום ריהטא ג"כ נ"ל אסיר. אבל לישא אשה בעוד שלא גירש את זו הארוסה אני מסכים עם המתירים. ושלום על דייני ישראל ותלמידיהון ותלמידי תלמידיהם. כה מפליר תלמודיכם הנושא וניתן לפני רבותינו על קרקע ומי שרוצה להשיב על דברינו יודיעני תשובתו ואם שגיתי אשובה ואודה על האמת.

שכנא איש לובלין בא"א ר' יוסף זלה"ה.

העתק פסק ראשון שעשה על סבלונות.

בפ"ב דקדושין (דף נ') תנן המקדש ב' נשים בפרוטה אחת או אחת בפחות מש"פ אעפ"י ששלח סבלונות לאחר מכאן אינה מקודשת וכן קטן שקידש עכ"ל המשנה פירש"י סבלונות שדרך החתן לשלוח סבלונות לארוסתו. מחיות קדושין קמאי כתנוהו. ול"א יודע היה שאין קדושיו קדושין וגמר ושלח סבלונות שם קדושין אלא אמרינן מחמת קדושין הראשונים שלח. וכן קטן שקידש ושלח סבלונות משהגדיל כדמסיק בגמרא משום דהני סבלונות מחמת קדושין הראשונים וקדושי קמאי לית בהו ממש. וק' והא אמר רב אשי בר אבא א"ר הונא אמר ר' אבא (ב) המקדש בפחות מש"פ ובעל וכן קטן שקידש ובעל ר"ל לאחר שהגדיל צריכה ממנו גט משום דאדם יודע שאין קדושין תופסין בפחות מש"פ ואדם יודע שאין קדושי קטן כלום וגמר ובעל לשם קדושין. והכא משום (ג) דאין אדם יודע דמש"ה אין חוששים לסבלונות. (ד) ויש לתרץ דיודע ואינו יודע וגבי בעילה דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות לא מחית נפשיה לספיקא ובעל לשם קדושין אבל גבי סבלונות שאין בו חשש איסור

(א) יכנס (ב) כתובות דף ע"ד (ג) מאי שנא כל"ל במקום משום (ד) לקושייתו ותירוצו כיון המהר"ם לובלין שם.

בדבר

בדבר סמוך לשלחה להם קדושין הראשונים כבר סמוך עליהם ומתחילה מדקתני בתוספתא (א) המקדש בפחות מש"פ ושלח סבלונות לא עשה ולא כלום שע"מ קדושין הראשונים שלח בעל קני. ר"ש בן יודא משום ר"ש אעפ"י שבעל לא קנה שלא היתה בעילתו אלא משום קדושין הראשונים ע"כ התוספתא. ומיהו קשה למה לא הביא התלמוד איתו המימרא דהקשה אמתני' לתרצה כדלעיל וא"ל דפשיטא וה"א מדתניא בתוספתא א"כ תקשה עלה מאי קמ"ל הלא הי' שנוי' בתוספתא ואי משמועינן דלית הלכתא כר"ש מקמא לית הלכתא כר"ש דיחיד ורבים הלכה כרבים ועוד דממתני' מוכח דלית הלכתא כר"ש מדלא תני אפי' בעל דהוי רבותא טפי ועוד ה"ל להביא התוספתא ולפסוק הלכה כת"ק הלכך נ"ל לפרש שגי' רש"י ופירושו עיקר ואז יתורץ קושייתנו כדאבהל.

והיא גירסתו ופי' ונדקדק בפירושו כי ממנו נלמוד הלכה למעשה.

איתמר אמר רב הונא חוששין לסבלונות וכן אמר רבא חוששין לסבלונות

פירש"י מי ששידך אשה ונתרצית לו ושלח לה סבלונות בעדים חוששין שמא קדושין הן ואם נתקדשה לאחר צריכה גט מראשון ודקדק בלשונו דוקא בשידך ובלא שידך לא ובשידך נמי דוקא שנתן לה סבלונות סתם ולא פי' לשם סבלונות דאל"ה ודאי ליכא למיחש למידי דהא פי' חוששין שמא קדושין הן א"כ ליכא למימרא דלשם סבלונות נתן דא"כ אין חוששין לקדושין ודוקא בעדים ומסיק בגמרא אמר ר"פ דוקא באתרא דמקדשי והדר מקבלי חיישינן כלומר דלא סמכו לשדורי סבלונות קודם קדושין איכא למימר הוא נמי לא סמכא דעתי' ולשם קדושין משדר אבל באתרא דמקבלי והדר מקדשי לא חיישינן כלום דלא חייש לקדש קודם סבלונות וסמכא דעתייהו ה"נ לא חיישינן ופריך בגמרא מקדשי והדר מקבלי פשיטא ומשני ל"ל מיעוטי מקבלין והדר מקדשין ורובא מקדשי והדר מקבלי מ"ד ניחוש למיעוטא קמ"ל כלומר מ"ד ניחוש למיעוטא לתלות לקולא משום דאיכא למסמך ההוא מיעוטא לחזקה ד"ה שעומדת בחזקת פנויה ועוד בא"ו נתן לשם קדושין ה"ל לפרש קמ"ל כיון דרובא מקדשו והדר מקבלי אין תולין להקל ואע"ג דאיכא למיחש לחומרא משום דמלינו נ' חשש לקולא גבי בתולה שעיברה אמרינן חיישינן שמא באמבטי עיברה ובפ' שואל נמי אמרינן חיישינן שמא חוץ לחומה לנו (מגזירת לן בלילה ההיא במחכה) כפי פירש"י שם. ולפי גירסא זו כל היכא דרובא מקבלי והדר מקדשי לא חיישינן כ"ל מאי דאמר רב הונא חוששין והשתא לפי גירסא זו י"ל קושייתנו בלא תירוץ קושייתא שהבאתי רא"ה מחו' אלא כאמר מהכי' מיירי במקום דמקדשי והדר מקבלי ולא סמכא דעתייהו למקבל קודם א"כ ע"כ מוכח דההוא גברא לא ידע לכן כשמקבל אני אומר ע"ד קדושין הראשונים הוא מקבל ור"פ המדיר איירי דמקבלי והדר מקדשי וא"כ יוכל לומר אדם יודע שאין קדושין תופסין בפחות מש"פ ולכן כשבעל לשם קדושין בעל והתוס' איירי ג"כ במקום במקדשו והדר מקבלי והן סברי אע"ג דמקדשי והדר מקבלי לא משום דלא

א) דקידושין פ"ד והובאה במ' כתובות דף ע"ג ע"ב. סמכינן

סמכינן דעתייהו אלא שכך דרכו ולכן אני אומר אם יודע ואינו יודע לממון דליכא איסורא ולא חיים ולבעילת זנות חיים כדפי' לעיל ולכן לא הביא הגמרא שתוס' דסברי דלא עיקר הוא אבל בתלמוד ירושלמי איתא על מתני' ובירושלמי בידי הוא כתב בשיבושים ואפשר הירושלמי סובר גי' הגאונים כדכתי' לבסוף בע"ה ולפ"ז ק' למה לא חשש בהמדיר ל' סבלונות וחשש ל' בעל וי"ל לרבותא נקט לפי' בעל דכיחא (א) לומר טענה דתו' כדפירשתי ודאי לשם קדושין בעל דלא מחית אינש נפשיה לספק אשה וגמר ובעל לשם קדושין ואם קידשה אחר אינה מקודשת לכן אמר ובעל צריכה גט כלומר מספק ואם קדשה אחר ג"כ צריכה ממנו גט והשתא א"ש מה שלא הביא התלמוד ההיא דהמדיר ולתרץ הבעיין שפיר דאם הביא המימרא ותירצה דמתני' מיירי במקום דמקדשי והדר מסבלי הי' ק' גאי אמר ר"פ דוקא באתרא דמקדשי והדר מסבלי פשיטא דבהא קמיירי מתני' נמי בהא קמיירי וא"ל דלהכי אמר לאפוקי דאיירי בכל מילי אפי' במקום דמסבלי והדר מקדשי או דרובא מסבלי והדר מקדשי ומיעוטא מקדשי והדר מסבלי דלא חיישינן לסבלונות דהא דבר פשוט מאחר דאוקמינן דהמדיר במקום שמסבלי והדר מקדשי והוא אמר בפי' לשם קידושין אני אומר לכן היתה כוונתו אפי' לשחק בה אפי' אם ספיקא הי' אם מקודשת אם אינה מקודשת ה"ל לקדש ודאי אלא אני אומר אינו רוצה אלא לשחוק בה מכ"ש למה לנו לומר כשהיא בקשת שיהי' קדושין ודאין שבקדושין ומדבר רב הכא כדאפרש לקמן ואפי' במקום דרובא מסבלי והדר מקדשי ומיעוט מקדשי וה"מ הא"ך לנו לעשות ודאי מקודשת בעבור המיעוט ואינו רובא וחזקה כנגדו העומד אלא בחזקת פנויה וא"ל רבא להודיעני דמיירי כדמסיק ל"ל א"כ ה"ל לומר ל"ל ולא לא אמרן דמשמע שבא למעט א"ו דעתי' למעט דמעיטא מסבלי והדר מקדשי הדרא קושיא לדוכתי' מסבלי והדר מקדשי פשיטא מאי השמיענו רב הונא ורבא לכן השמיט התלמוד ההיא דפי' המדיר דמסתמא לא הוי ידע ר"פ מימרא דהמדיר ולא ידע דמהני' מיירי במקדשי וה"מ והי' יכול לומר דאיירי בכל ענין כי לא ידעה החילוקים וק"ל:

וא"כ לפי שפירשתי לעיל להודיעני רבותא חשש ובעל דלו' צריכה גט ממנו הוא לשון ספק וא"כ למה חשש ר"ה לשון חוששין לסבלונות ה"ל לומר סבלונות צריכה גט ממנו בשלמא בל"ז הייתי אומר לשון צריכה היינו הוא לשון קדושין גמורים משמע וא"כ קדשה אחרון א"צ גט מאחרון ולשון חוששין לשון ספק הוא אבל עכשיו שלשון צריכה הוא לשון ספק א"כ הו"ל צריך ולא לשנות בלי שאינו מובן שצריך פי' מהו

א) ר"ל אף דנוכל לומר טענה דתוספתא כדאיתא בגמרא כתובות דף ע"ג ע"ב אם יודע שאין קידושין תופסין בפחות משוה פרוטה וגמר ובעל לשם קידושין מ"מ ס"ל לר"י בר אבא (שם בדף עד) שאינו רק ספק קידושין כדמשמע הלשון צריכה גט ועי' ברא"ש שם.

מהו חוששין א"ו לזה כיון ר"ה שתפס לשון חוששין לסבלונות ללמד שדוקא היא אין חוששין אלא לסבלונות לא לזה שקדשה אח"כ וא"ל גט משני ולפיכך דקדק רש"י בלשונו חוששין לסבלונות מי ששידך אשה ונתרצית ושלח סבלונות בעדים חוששין שמא קדושין נינהו ואם קדשה אחר צריכה גט מהראשון ולא הוי צריך לפרש אי צריכה הימנו גט ולא הוי ל"ל שקדשה אחר א"ו ר"ל מן הראשון צריכה גט ולא מן האחרון כדפי' שהם קדושין ודאין. וא"ל דלזה כיון רש"י מן הראשון ר"ל ולא מן האחרון ותשאל להראשון כי אסור להחזיר גרושתו מן האירוסין ויאמרו מחזיר גרושתו היא כדאמר בסוף גיטין (א) יצא קול מראשון שנתקדשה לו ובא אחר וקדשה קידושי תורה מגרש ראשון וכונסה שני אבל אל יגרש שני וישא ראשון שלא יאמרו מחזיר גרושתו מן האירוסין היא. ז"א כי לפי פי' זה צריכו לומר כי אפי' שאינו אלא קול בעלמא מ"מ אסיר לו להחזיר גרושי שני כדמוכח סוף גיטין שהבאתי קושיה ל"ל לרש"י לפרש יש עדים בדבר הא אבל (ב) בלא עדים הוי קול גדול ודאמר בהא אמר עולא לא שמע קול הברה אלא שהיו' נרות דולקות ומטות מוצעות ובני אדם נכנסים ויוצאים ונשים טוות לאור הנר ושמחות לה ואומרת פ' נתקדשה היום אבל א"ל עדים לקלא מכ"ש קלא כהאי דלא מסבלי קודם דמקדשי דקלא וכן סובר הרב איסרלן בתשובתו ועוד ראיה שלא כיון ר"ה לזה כי השר הגדול רב הכולה בעל הסמ"ג מביא בלאוין ס' ק"ב ראיות שהלכה כחכמים שסברי המגרש אשתו בין מן הנשואין בין מן האירוסין והלכה ונשאת לאחר או נתארסה לאחר אסורה לחזור לראשון ומביא האי דס"פ גיטין ומסיק הא למדת דאפי' מאירוסין לאירוסין אסורה לחזור ולמה לא מביא ראיה מר"ה לפירש"י אלא כדפי' וא"ל להכי לא מייתי מהכא דמהכא לא מצי למידק אלא גרושתו מן האירוסין אסירה לחזור אבל עדיין אינך יודע אם לשני לא נשאת אלא נתארסה אם היא אסורה לחזור ונראה דהכא איירי שנתקדשה בביאה שהיא נטמאת והיא אסורה אבל מאירוסין לא"ז (ג) לא מסתבר לומר כי ודאי כיון שנבעלה שני היא מזידה אסורה מכח זאת ולא מכח גירושין וזה לא הוי חידוש ולא הי' צריך ר"ה ללמד וזיל קרי בי רב היא וכן מן הנשואין אפי' לא נבעלה כי סתם נשואים לביאה קיימא וזה הכל מודים ואין זה חידוש אלא כדפירשתי ומאחר דהוכחתי דרש"י מפרש דברי ר"ה חוששין דקאמר לבד (ד) הקדושין א"כ יכול לסבור רש"י אפי' היכא דהרוב מסבלי והד"מ דלא הוי קדושי ודאי לפי פי' אבל יכול לסבור שהן קדושי ספק ומודי לגאונים לסברתם דגרסינן דרוב מסבלי והדר מקדשי ומיעוט מקדשי והדר מסבלי מ"ד לא ניחוש למיעוטא קמ"ל יכול להיות דהיא מודה לחוש לנשואין ספיקא והיינו כמי דבעלמא לא חיישינן למיעוט כנגד החזקה לשוינן (ה) אבל הכא שאני לפי שאין זה רוב קבוע ומחיוב

א) דף פ"ט ע"ב. ב) אפי' כצ"ל במקום אבל. ג) לא כצ"ל של"ל.
ד) לודאי קידושין, כצ"ל במקום "לבד הקידושין". ה) ספיקא.

ומחיוב דברי דומיא דרוב נשים מתעברות ויולדות ומיעוט מפילות שהיא רוב קבוע מצד שטבע הנגלה אבל רוב שאינה תלויה אלא מצד המנהג והמנהג עשוי להשתנות אין זה רוב חשוב שלא לחוש למיעוטא ורש"י מודה לסברא זו לשווי' ספק אבל לפי דבריו שהיא לשון ודאי להכי אינו גורס גירסא זו וכן דכתב רש"י דצריך עדים הכל לשויין קדושין ודאין אבל למומרא לשויי' קול להצריך מודים (א) לע"ד כי מחויבים אנו שלא לעשות פלוגתות רחוקות ובפירוש להחמיר כי הכא וכן מה שמשמע מפירש"י שנתן סתם ולא פי' לשם קבלנות אבל אם פי' לא חיישינן לשום קדושין היינו ס"ל כ"ז לגבי קדושין גמורים אבל לעשות ספק גירושין (ב) ואין לומר דלא סבר כרב אלפס דפי' לפי' אם פי' לשם קבלנות אמר חיישינן וז"ל רב אלפס דפי' אר"ה דאמר חוששין לקדושין פי' דהיכא דלא ידעינן אי קדים אי לא קדים עכ"ל והיינו כדפי' ור"ל שמא קדמו קדושין הראשונים אפי' כי המיעוט מקדשי והד"מ אבל הי' עדים בודאי שלא קדים מקודם אין חוששין לקבלנות ורש"י לא פליג ארב אלפס אלא במה שהוא עושה חששא מספק קדושין והוא מפרש ודאין אבל לענין לספק במקודשת יכול להיות שמודים אלו לאלו וגם אפשר שרב אלפס ג"כ מודה היכא שאמר בפי' שלשם קידושין נתנו דלא דיבר רב אלפס אלא היכא שנפרש בהדיא שלשם קבלנות אז אם יש עדים שלא קדמו בתחילה אין חוששין לקבלנות אבל היכא דאמר לשלח בסתם אפשר מודה דלשם קדושין א"כ מנ"ל להפריד בין האחים כי דרכי' דרכי נועם ונתיבותי' שלום אעפ"י שנמצא רבנן קשישי וישישי מימיהם לנו שותין שנותנים חלוקות גדולות והפרידו פירוד גדול ואני תולעת ולא איש ולא בינת אדם לי ואיך אשא ראשי אמרתי אפשר הניחו לי אבותי מקום להתגדר בו כמו שמליני בנחש נחושת ובכמה מקומות שאין פנאי להאריך. וראיה לדברי מה שפי' רבינו שמחה בתשובה וא"ז הביאו וכתב אפי' רש"י מודה דלא בעי עדים לשלוח הקבלנות והא כוונתי ראיות שרש"י פי' עדים אבל לפי דברי מוסב כדפי' לעיל וק"ל. וא"ת והרי הרב הגדול ר' איסרלן פי' בע"א אני אומר אם אין ראיה לדבר זכר לדבר הלא בתירוצו ג"כ מיושב ואפשר לי לומר שהוא ג"כ סבר תירוצו רק שרצה להגדיל תורה ולומר יכולתי לומר תירוץ זה דרך אמצעות איזה להביא רמז לדבריו:

וא"ב בכ"ד דנשלח לי מיד האיש המהיון אללי אשר לא מצאתי בו שהוא משנה בדיבורו כדרך ת"ח הצנועים, האלוף המופלג בהוד תורה ומקושט בקשוטים, אחי בגבורה, ענות ותשובות לדורות ומתינות מקוימים כתיקונם מענין ר' מרדכי בר' יצחק מצד א' ור' אלי' במהר"ר אביגדור מצד השני ועיינתי בהם כראוי אמרתי לנפשי מה לי ולצרה מאחר שבררו להם מבוררים בעלי הוראה נקובים בשמותם חמשה כנגד ה' חומשי תורה ויש להם לב להבין ולהורות המרחורים והריבות שביניהם ובפרט

א) להצריך גט מספק מודים כצ"ל. ב) קידושין עושה אפי' בלא פי', כצ"ל במקום „גירושין".

ובפרט שאם לא יכלו להשוות ביניהם ישלחו החיובה ומבוחרים למורה שוה שנראה בפניהם מורה לדק ובודק בדק. וכל דבריהם יעמוד על פיו ואחר שנתרצו בכך הבע"ד מרצון נפשם לית נגר ובר נגר דיפרוקיני' כ"א בררו להם ג' רועי בקר כ"ש שבררו להם מיוחדים שבעדה בעלי שם בורא' בלע שלא יכניס אדם ראשו ביניהם ולכל דיני ממונות וחרופים אפשוק כי יש לאדם למחול על ממונו ועל הונו. אבל למען דבר או הדבר ולא אחשה ולא אעצור מילין שנא' ח"ו תיפוק חורבא מיני' ח"א שלא להרבות ממזרים בישראל כי הנבואה אינה שורה אלא במשפחות המיוחסות והממזרות תבטל שכינה מישראל: חלילה ח"ו לכן אודיעכם דעי לכל יודעי דת ודין ולכל ישראל בין דין ובין דין ואכתוב הטענות והתשובות ואח"כ אח"ה לכם דעי:

טען הטוען בשם מרדכי על אלי' איך שבאו אליו אנשים ממיודעיו ואמרו אליו תדע שאלי' איש בריתך הפכפכן הוא ותזהרו בו שלא יחזיר מבריתו שכרת את בנך ליתן לו את בתו ומיד הלך בני ונתן לי שני זהובים אדומים ליתן להכלה בשליחותו דרך קידושין וכן עשיתי נתתי לאם הכלה ליתן להכלה מחמת בני בשליחותו באופן זה ה' בדעתי כאשר ציוה בני וכן עשתה אם הכלה ונתנה להכלה אותן שני זהובים הנ"ל. ואני אומר שלשם קידושין נתתי * עכ"ל הטענה השייכי' לדין א"א. והשיב המשיב בשם כ' אלי' קטנה היתה ולית לה יד כ"א ע"י אביה שקיבלה הקידושין או שא"ל לאי וקבלי קדושיך או יגלה בדעתו קודם קבלת הקידושין דניחא לי' שתקבל בתו הקידושין גם לא נתן הנזכר הזהו' לאביו בעדים והוא מרדכי לא נתן לאשת אלי' בעדים והקטנה לא קבלה דבר מאומה ואף אם ימלא בעדים שקבלה מ"מ שהודה כמו מרדכי שהוא שליח בני ז"א דלא אליף איניש לשוויי אביו שליח. הא עיקר תשובותיו שהשיב המשיב שאינה מקודשת, הא קמן כמו שהוכחתי לעיל שאלו ואלו מודים כל הגאונים שוים בדבר שחיישינן לקבלונות בכל ענין לפחות לספי' מקודשת ומספק להצריכה ממנו גט ואפי' בלא עדים כי אמרינן מאחר דמקדשי והד"מ אפי' אם קבלונות כתן אכן שהדי שהוא קידש כבר ואפי' מיעוט מקדשי וה"מ לא גרע מקלא ואפי' אם יודע דלא מקדש קודם קבלונות ובסתם דלא מתפסי לשם קבלונות חיישינן לשמא קדשי דל"פ בהכי אלא כדפי' לעיל כי בכל כח ויכולת שאנו יכולין לקרב מחלוקת בפרט לחומרא מקרבין א"כ הא קמן דחיישינן לקבלונות אפי' אם קטנה היא שיש לנו לחוש שבציוה אבי' נתקדשה או אביו בעצמו קיבל קדושי' ולית בה קושיא אלא סבירה וקיימא ואינה פטורה אלא בגט כשר כתיקון חכמים:

ואף אם יתיבנא לי' מעותי' שכתן המורש' טעם לשבח ליגרע ולבטל הקדושין בזה דלא אליף אינש לשוויי שליח א"כ בודאי לא לקדושין נתנו

* כתב מהרמ"א מקראקא. ועיין בתשו' הרשב"א סי' אלף רל"ו מעשה כזו ולא הצריכה גט יע"ש ע"כ.

נתנו [או] להד"מ או לשבלונות נתנו. בזמן הזה לא חיישינן כדתי' בתשובה ר' אישרלן סי' ר"ד. טעות גדול טעה בזה שאפי' כדבריו שלא לשם קדושין נתנו אלא לשם שבלונות מ"מ חיישינן שמא מקודם קדשה מאחר דמקדשי ואח"כ משבלי ומה שרוצה להוכיח מדבריו מאחר שהוא אומר לקדושין נתנו א"כ בודאי לא קדשה מקודם זה טעות גדול מהראשון כי לא מהימנינן לי' אפי' עמד וציוה לא קדשתיו אהא באתרא דחיישינן לשבלונות צריכה גט דלא מפיהם אנו חיים ומזה שטעה שאין נוהגים והראה על ר"י אשכנזי ועל ר' יוסף קולין בסי' קע"א וקע"ב אומר אני דהיינו דוקא באותו שגליל כאשר מבואר יפה בסי' קע"א דכל היתרו תלוי מאחר דמנהג נהגו קדמונים בגליל הלז א"כ היא ודאי אתרא דמשבלי והדר מקדשי ובסי' קע"ב משיב לחכמי פד"ולין דקראו עליו תגר על מה שהתירה בלא גט והוא מיישב עצמו כנגדם ותלה העיקר במנהג שנהגו כן מקודם בגליל הלז ופטרה בלא גט רק שרצה להביא שמא וטעמא לדבריהם ולמנהגם אבל בודאי אלו לא היו שם מנהג מקודם מגדולי עולם שהעידו ככה לא התיר ועל מה פי' קולמ"סי וכודי כדמוכח בשרש פ"ט על שמעון שסדך בתו לראובן וראובן שלח לה שבלונות ובסוף חזר בו שמעון וראובן טען שלשם קדושין שלח ולבסוף ברצות ראובן שאין חפצו בו הלך ונשא אשה אחרת ועתה טוען שמעון את ראובן שיתן לבתו גט כי כן הצריכוה רבנן שבפד"אוה וראובן ממאן תשו' ר' יוסף קולין שלא יכפוהו רק בפשר ממון שלא יתא גט ומעשה שלא כדין הרי עיניך רואות שהוא בעצמו פוסק שיש מקומות שחוששין לשבלונות ומקומות מקומות יש וכן מורי' נמי בשרש כ"ח א"כ ליתא ג"כ על ר"י אשכנזי שפסק למקומו שהוא אב"ד ולגלילו ואני בימי חורפי כשהייתי שואב מים ממעייני הישועה בק' פוזנא זכורני שהי' מעשה בשבלונות והצריכה מהר"ר מענדיל ווארכי"ק שהלך לירושלים ע"ה גט לבתולה עניות ובודאי הרבה אנשים יודעים כי זה עשרים שנה או מעט א"כ חזינן דבדורותינו מקומות מקומות יש ומאן לימא לן דאתרא דכ"ד לאו אתרא דמקדשי והד"מ ולכל הפחות מיעוטא חשוב:

ומ"ש שאין נוגע לקדושין בכאן אשר אין עדים שמסר לו הבי' הזהובים ועוד אראה לך הטעם שאין אותו טעם דלא חליף איכא לשווי' בן אביו שליח אפי' אי איכא עדים דודאי לא קדשה קודם. א"א טעות גדול היא ותלמיד ערוך הוא למבין דגרסינן בהא"ש מקדש (א) הנהו בי תרי דהוו שתי חמרא תותי ציפי בבבל שקל חד מינייהו כסא דחמרא יהב וא"ל בכתך מקודשא לברא' א"ל רבינא אפי' למ"ד דחוששין שמא נתרצה האב שמא נתרצה הבן לא אמרינן הא קמן שלא פסל רבינא אלא מטעם זה ולא פסל מטעם שלא נתן הבן החמרא לאביו לקדשה לו בו וא"ל שמא נתן לו להקדש בו א"כ מה אמר שמא נתרצה הבן לא אמרינן הא נתרצה אם נתן א"ו לא נתן לו חמרא ולא פסל אלא מכח שמא לא נתרצה הבן בשעת הקדושין ולא מטעם אחר שזה אין

א) דף מ"ה ע"א.

לחלק אפילו אם קידש אחר במעות שלו דאם נתרצה די בכך וא"ל דוקא מינותיו אלא צריך להודיע שהוא רוצה ויכול שליח לעשות שליחותי. ופריך א"ל רבנן ודילמא שליח שווי' ומתרץ לא חליף איניש לשווי' אביי שליח ודילמא אקלוי אקלי קמיה ושתיק א"ל רבא בר קימאי בפי' אמר מר [דלא קבר לאח] דרב ושמואל דאמרי שמא נתרצה האב וכ"ש שיש (א) לחוש שמא עשאו הבן שליח אא"כ שמענו עכ"ל רש"י ולא אמר אא"כ ידענו אלא שמענו ר"ל בקול בעלמא שנתרצה האב שהרצה לאב ושתק האב ואין לך שמועה גדולה מזה וגדולה מראיה שקיבל האב עליו קנס בש"ח וש"ד ואפי' בחדא סגי דודאי לא עשה לה אא"כ ידע שנתרצה הבן דאם לא שמע ממנו שרצה הבן לקדש למה שיעבד עצמו בא' מן השיעבודים שהזכירם מאחר שאין בידו הבן להכניסו לחופה ולקדושין שלא ברצונו א"ו הכלה קניה אבל באמת אפי' שידך הבן וקדים האב אין קדושיו קדושין דשמא לא נתרצה הבן אבל אם שיעבד האב עצמו זו אומדנא דמוכח דהרצה קונ' ויש בידו לקדשה לבן [לא] ירא לשעבד עצמו עבורו ואין לדחוק הל' של ישמע היינו עדות גמור בשעה שהרצה לפניו אבל בהודאת פיו או קלא לא סגי דהא כתב הרא"ש ומכאן נראה לדקדק שא"צ עדים במנוי שליחות של קדושין כיון דקא מודה המקדש שעשאו שליח הרי היא מקודשת וכו' עד וה"י נראה לדקדק ומשמועה זו שאם גילה לשדכן שהוא חפץ באשה פלונית והלך השדכן וקדשה לו בלא מינוי שליחות שהיא מקודשת לו ולא מסתבר לחלק בין אביו לאינש דעלמא כיון שזכייה מטעם שליחות [עכ"ל] הא קמן שהרא"ש רוצה להוכיח אפי' כשאומר לשדכן לקדש לו אשה מכ"ש אביו שכבר שידך לו אשה ושיעבד עצמו בסדר התנאים שיכול לקדש ובודאי הרצה לפניו לקדשה לו ואם (ב) מקודשת לו דהא משום האשר"י יותר סברא שיכול האביו לקדש יותר מאיש אחר אך שאומר אין צ"ל לחלק הא קמן דכל מה דאמרינן באחר מכ"ש באביו ובאביו יש אומרים שהרצה לפניו לשדך לו דאל"כ לא הי' אביו נכנס בכל הסכמו' מאחר שאין בידו וברשותו:

גם זה שטען קטנה היא ולית לה יד בלא אביה וראיה ממה דאיתמר קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה אמר שמואל צריכה גט ומיאון וכן אמר רב, אמר רב נחמן והוא שידכו ופירש"י הא דאמר רב שצריכה גט בששידך אביה לזה קודם קדושין שקבלה אז איכא ספיקא שמא נתרצה האב כששמע דה"ל קדושין למפרע ורבינא פליג ואמר לא חוששין. כדפי' לעיל מילתא דרבינא. וכתב רב אלפס פסקו גאונים קמאי (כרבינא) והשיב לגאונים דלית הלכתא כרב ושמואל (ג) משום דאשכחן לאביי ורבא דשקלו וטרו אליבייהו דאמרינן שהוא דאמר לקריבאי והיא אמרה לקריבה כפתיה עד דאמר לה תיהוי לקרובך אדאכלו ושתו שתא קרובי' באיגרא וקדשה אמר אביי שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב רבא אמר חזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה מאי בינייהו איכא בינייהו דלא טרח.

ואכן

א) שאין, כצ"ל במקום "שיש". ב) ואז, כצ"ל שצ"ל במקום ואם. ג) כאן ט"ס.

ואכן לא מסתברא לן שיהו אביי ורבא אליבא דרב ושמואל אלא הכי קאמרי [אע״ג דאמר מעיקרא חשוי לקרובה] לא חיישינן שמא לדעת האב נתקדשה וקא מסדר לה לקדשה בחשאי לאביי כדאית ליה ורבא כדאית ליה ואי לפי׳ תימא [דאביי ורבא] בדרב ושמואל שייכא הא רבינא דהוא בתראי לא ס״ל הא דרב ושמואל וקי״ל כבתראי עכ״ל הרי״ף מכאן תבין לי׳ דשריך אפי׳ לא נגמר ואפי׳ בהא קאמר רב צריכה גט דהא רלי נדמות הא לדרב ושמואל אפי׳ לא נגמר ורב נחמן אמר והוא דשידכו ורבינא פליג אהא וס״ל לא צריכה גט אבל היכא דנגמר השידוך וגדולה מזו ששיעבד האב הבת בקנסות וחרמות כסדר העולם דלא פליג רבינא בהא ובודאי מודה הלא בדוחק גמור שפסק רב אלפס כמותו כדכתיבנא לעיל. ולא זו אף זו אפי׳ מסוב היא גילוי דעת גמור שאפי׳ אם יאמר האב לא נתרצית מ״מ הן קדושין היא גילוי דעת קודם קדושין וא״ל יותר ואפי׳ נגמר צווח ואמר שלא ברצונו נתקדשה לית דמשגיח בי׳ והוי כצווח על ביתו שנשרף ועל ספינתו שאבדה בים כי הוי כמו שאמר לבתו צאי וקבלי קדושיך דליכא מאן דפליג בדורותינו דהוי קדושין בדיעבד רק שמצוה לקבל אבי׳ הקדושין מאחר שהמצוה שלו. ורא״ה ממה שכתב הרב ר׳ ישראל אשכנזי בכתביו בסי׳ קל״ג דכתב מה ששולחים קטנות חוץ לעיר לחופתן והאב אינו שם אעפ״י שלא אמר צאי וקבלי קדושיך כמי דאמר דמי ורא״ה מהכא דארצוי ארצויי קמי׳ ושתק עכ״ל הא קמן דמדמי לארצוי׳ ארצי קמי׳ ושתיק זה כמו צאי וקבלי א״כ ה״ה שלא שלח אלא היו בביתו וקבלה קדושין במקום האב קדושי׳ קדושין דהא ארצי ארצויי קמי ושתק א״כ ודאי היא הגילוי דעת שצריכה גט ומאחר ששיעבד עצמו בקנסות וחרמות אין לך ארצויי גדול מזה וטוב להבין

לאיש מבין׃

הרי הוכחתי שכל טענותיו לפי סברתו רעועות ושבורות כחרס הנשבר אשר אין לו תקנה כי לא הבין מה דפירשו ליה רבנן ומלבד כ״ז אף אם היו החלוקים לפי דעתו מ״מ לפי טעמים שפירשתי לעיל מאחר שרכים בדורות הללו דיכי שבלוכות דחופשין ולפירש״י שבלוכות הן קדושין עצמן. לשאר גאונים מדמסבל בודאי היו קדושין ונקמא ואזלינן לחומרא לכל דעות ודעות כי לכולם יש סמך ורא״י מן התלמוד רק שלא שעת הפנאי להאריך לע״ע מכ״ש לפי פירושי שאלו ואלו מודים כדכתיבנא לעיל לחומרא לכל הפחות דודאי הקדושין גמורים ומכ״ש אם יהי׳ עדות ורא״יה שבא א״ל. לפיכך אני החתום מתחת שולי היריעה גוזר בקשת הכתובת על כל צורב ורב שלא יכנוס אותן לאחר לחופה בלי גט כשר כתיקון חכמי דת תורתנו הקדושה וכל צורב או רב שיעבור על גזירתי יהא מוחרם ומשומת בעה״ז ובעה״ב לא יהא לו ער בחכמים ולא עונה בתלמידים ויהי׳ מופרש ומובדל מכל עדת ישראל. וגם אני גוזר בגזרתי הנז׳ לחבר החרב המתהפכת על כל בר ישראל שלא ישאנה עד שיפטרנה הבחור יעקב בגט כשר. ובגזירת דלעיל שכל מקום שישמע זה או העתקתו מקוימים

מקיימים ואת יודעה העוברים שמחזיקו עליהם החרם והשמתא כדין הנוקב שמו שעבר על חרם ושמתא ומי שלא יחזיק יהא בעצמו בעיניהם כמו המסייע ידי עוברי עבירה ויפלא עליהם עברה כאשה עוברה ואל ישא לבבכם אמונה נגיד או רב או צורך להצילכם מ"ד כי חי נפשי עולמים שאנקום נקמת השם בחילו הגדול ואילי הרב וחרב אשלח בהם וכל השומע לי אשפע הברכות ויתענגו בטוב בני עולמות ואל תאשימוני שעשיתי זאת להתיהר או לקנות שם בארץ רק קנאת ד' תעשה זאת וגם בגליל שאני משועבד להם זמן מה כתתי להכריז קרוב לחצי שנה שיזהירו בשבועות ואם לא יפעירו בגע כשר וכמה חיתוכים שרצו לחזור בהם ומתוך כך שבו לאהליהם לשלום. ושלום על דייני ישראל. נאום האוהב האמת ובורא השקר. אוהבו ד' יתי' וממתקיימניו אתקועט.

שכנא איש לובלין בא"א ר' יוסף ז"ל.

סליק פסק של מהר"ר שכנא מלובלין.

סדר תשובה שסידר הגאון מ' יהושע מקראקא לאשה אחת שהיתה שוכבת במטה בעת השינה על בנה והמיתה אותו ונסדר ע"י תלמידו בחודש שבט שנת ת"א לפ"ק.

בראשון תתענה כל יום עד ר"ח ניסן מלבד שבתות ור"ח ופורים וביומים שאין אומרים תחנה ותפדה אותן הימים בכל יום יב"ג לצדקה וביומי התענית תתן לצדקה לעת ערב דבר מועט כפי השגת ידה וכנדבת לבה. אחר התענית לא תאכל בשר ולא תשתה יין ומי דבש רק שכר ומעט יין שרף וביומים שלא תתענה כנ"ל תאכל בשר ותשתה יין קצת או מי דבש:

אחר הפסח באם תתעבר לא תתענה כלל ותפדה כל יום תענית בעד יב"ג. כל ימות החול לא תשכב כ"א על שני כרים ותתכסה עצמה בקאלדרע או בשובי' ובאותן הימים שא"ל להתענית תשכב כדרכה בימים גם באיזה לילה שירצה בעלה לבוא מעתו תשכב אצלו במטה עד אחר התשמיש קצת ותלך לישכב במקומה הראשון. באותן הימים שהפרוש נדה לא תתענה ותאכל בשר ותשתה יין קצת או מי דבש ותתן לפדיון כל יום יב"ג לצדקה וביומי ליבונה תתענה ככל שאר הימים. שנה תמימה לא תלבש שום תכשיט כסף וזהב ומרגליות אפי' ביו"ט. כן שנה תמימה לא תלך לבית המשתה כלל ותתן אל לבה העון הגדול ותבכה ותאנח בשברון לב. אחר כלות שנה עד שלש שנים תתענה יום אחד כל שבוע ובלילה אחר התענית לא תאכל בשר ולא תשתה יין או דבש רק ביומי עיבורה והנקה תאכל בשר ותשתה יין מעט ותפדה היום שחייבת להתענות בי"ב גדולים כנ"ל.

כל

כל ימי חיי' לא תקח אצל המטה שום ילד גם לא תשכב על העריסה להניק הבן או הבת כדי שלא תישן על העריסה רק תעמוד ממטתה ותניק הילד כמו ביום. כשיריב אדם עמה ויזכור לה עונה תשתוק ותקבל הבושה והכלימה באהבה. כל ימי חיי' תזכור העוון ותעשה מצות וצדקה ומ"ע כל ימות החול תאמר הוידוי בכל ג' תפלות באלקי נצור ולשון הוידוי לקמן יבואר זולת בשבת ויו"ט ואז סר עונה וחטאתה תכופר.

אשה א' שלקחה בנה למטה ושכבה עלי' ומת והי' בן מ' שבועות ובאתה לפני לסדר לה תשובה על עוון הגדול בוכי' על המקרה בלתי טהור אשר קרה לה ואמרתי לה ע"י תשובה לסליחה שנחשבה כמזידה שלא הי' לה ליקח אצלה הילד ואדם מועד לעולם אך אחרי שהיא רכה וענוגה ואין ידה משגת ליתן הרבה לצדקה כשה"א ובעלה עניים ראיתי בעדי' לסדר לה תשובה כאשר הורני מן השמים. בראש תתענה שס"ה ימי' דהיינו עד ימי הסליחות השבע"ל תתענה בכל ב"וה ובאיזה שבוע שיהי' מימי הצום כגון י"ז תמוז וט' אב או כיוצא בהן אם תוכל להתענות ב' ימי' רצופי' מה טוב ואל תפדה אותו יום ותתן לצדקה כפי השגת ידה ומימי הסליחות ואילך עד ר"ה כיון השבע"ל תתענה כל ימות החול זולת ר"ח חנוכה ופורי' וכל ימים שאין אומרי' תחנון ומר"ח אייר ואילך תתענה ב' וה' עד ימי הסליחות השבע"ל ואח"כ תתענה רצופי' עד תשלים שס"ה ימי' כנ"ל ואח"כ עד ג' שנים מיום התחלת התענית תתענה יום א' בכל שבוע והצער מהתענית כנדון י"ח וי"ז תמוז וט' אב וכיוצא בהן עולי' למנין שס"ה ימי' ואצ"ל שאח"כ די בתענית צבור ולא צריכה להתענות מיום אחר כי יצאת י"ח ביום זה ובלילה אחר התענית לא תאכל בשר ולא תשתה יין ודבש ושכר טוב שקורין קיף רק מעט יין שרף בעד חצי גדול ושכר שחם ושאר לילות וכ"ש בשבתות וי"ט ור"ח וימי' שא"א תחנון תאכל בשר ותשתה יין ושאר משקין טובי' מעט ולא הרבה כדי שתזכור ולא תשכח העון וכל יום התענית תתן לצדקה כפי נדבת לבה והשגת ידה ויד בעלה ואם תזכה להתעבר לא תתענה בימי עיבורה כלל רק תתן כל יום לצדקה בעד כל תענית כנ"ל וכן בימי' שתפרוש נדה לא תתענה ותאכל בשר ותשתה משקים טובי' מעט כנ"ל ובימי ליבונה תתענה כנהוג בשאר ימי'. כל ימות החול שנה תמימה לא תשכב כ"א על ב' כרים ותכסה בקאלטיר או בשובי' ובשבתות ויו"ט וימי' שא"א בהם תחנון תשכב במטה כנהוג וכן באיזה לילה שירצה בעלה לשמש עמה תשכב אצלו במטה מעט אחר התשמיש ותחזור למקומה הראשון. שנה תמימה לא תלבש בגדיי הטובי' רק בגדי שבת וכל מה שאפשר להתמעט הרי זו משובחת ביו"ט תוכל ללבוש א' מבגדי יו"ט ולא תלבש שום תכשיט כסף וזהב כל שנה תמימה לא תלך לשום סעודה ולא לשום שמחה רק תהי' נגד פני דם הנקי ותאנח בשברון

לב וכן כל ימי׳ תתן אל לבה העון הגדול שבא לידה ובמקצתי׳ תענה נפשה רק אחר התשובה תוכל לשמוח בשמחת מצוה ובשבת יו״ט ר״ח חנוכה ופורי׳ וכיוצא בהן ויהי׳ יראת ד׳ על פני׳ ובמקום שבעלי תשובה עומדי׳ צדיקים גמורי׳ כו׳ וכן בימי עיבורה והנקה לא תתענה ותאכל בשר ותשתה כל משקה לקיום הילד לא הרבה. כלל גדול כל ימי חיי׳ לא תקח למטתה ילד ולא תשכב עצמה על הילד בעריסה רק תעמוד ממטתה ותניק אותו כדרך במניקת ביום. כשיריב אדם עמה ויזכיר לה העון תשתוק ותסבול חרפה וכלימה ולא תשיב כלום ויהא לה לכפרת עון:

בכל יום מימות החול זולת שבת ויו״ט ור״ח תאמר זו הוידוי בכל ג׳ תפלות באלקי נצור קודש יהיו לרצון אלהינו ואלהי אבותינו כו׳ אשמנו כו׳ ואתה צדיק כו׳ ואח״כ תאמר בלב מר ובכוונה גדולה אנא ד׳ אלהי ואלהי אבותי חטאתי עויתי פשעתי שהרגתי דם נקי אנא ד׳ אלהי ואלהי אבותי כפר לי לחטאתי וסלח לי לכל עונותי ומחול לי לכל פשעי שחטאתי ושעויתי מעודי עד היום הזה ורחם עלי בתוך עמך בית ישראל ואל תתן דם נקי בכל עמך בית ישראל. יהי׳ לרצון אמרי פי וכו׳.

על אשה המוטלה על נפש עוללה שהשכיבה אותו בעריסה קטנה וקשור היטב בחגור למעלה דרך חורי העריסה כנהוג בכל העוללים והקטנים והי׳ העריסה עם התינוק ובשכבה לקחה העריסה עם התינוק להניקו ושכבה במטתה והניקה את הילד בעודו חיים בעריסה ככל והי׳ מוטל קצה העריסה דהיינו המקום כנגד התינוק על מושב ולכסא שעמד לפני המטה באופן שהי׳ קצה העריסה האחד דהיינו במקום ראש התינוק למעלה וקצה א׳ למטה למושב הכסא בשיפוע ובתוך ההנקה נפלה האשה לאחורי׳ אלא בשינה נשמטה הדד מפי התנוק והעריסה מוטלת כך בשיפוע עם התינוק והי׳ שניהם ישנים האשה במטה ותינוק בעריסה כמו ב׳ שעות אח״כ הקיצה האשה משינתה ונזכרה בתינוק במטתה ומצאה התינוק מת כי העריסה נתהפך במקצת באופן שראש התינוק הי׳ מוטה קצת חוץ לעריסה והפוך על פיו מונח על הדד הי׳ נראה בין עיר לבשר כמו חבורה ויודעת האשה בבירור שלא שכבה על התינוק ולא הושם שום כרים על התינוק אלא מתוך שהעריסה הי׳ מוטל בשיפוע הי׳ מתהפך מעצמו קצת כי העריסה מתחתיו נגלגל ומתוך החגור שלמעלה שהי׳ דוחק בגופו והראש נפנה לצד חוץ לעריסה ונחנק התינוק מעצמו נראה באין ספק שאשה זו שאנוסה היא במיתת הילד דהא לא מת הילד מכח האשה וגופה לא נגעה בו בשינה אלא מעצמו ומה שלא הניחה האשה העריסה עם התינוק על מקומה הכסא לאחר שהשמטה הדד מפי התינוק זה הגיע לה ע״י אונס השינה שנפלה עלי׳ מיהו כיון דאיכא למיחש שמא נתהפך העריסה ע״י גרמא ומתוך כך מת הילד יש לה לקבל עלי׳ תענית וסגופים וכדרך שנתן מהרי״ו סי׳ קל״ה דרך

תשובה

תשובה א׳ שהלך יהודי למקום פלוני ונהרג בדרך וכן באשה ושוא שתתענה בה״ב שנה תמימה וכל יום שאינה יכולה להתענות תתן לצדקה א״ג פ״כ אם ידה משגת ואם לא תתן עפ״י משגת ידה לאחר התענית לא תאכל בשר ולא תשתה יין או משקה שקורין מייד כ״א יין שרף ומעט כמו בעד חלי גדול פ״כ לאחר התענית ובימי עיבורה ומניקתה לא תתענה כלל ותהא כל ימיי זהירה שלא להשכיב ילד אצלה במטתה אפי׳ יחיק מונה אזי לא תישן כל שנה תמימה כ״א על ב׳ כרים אבל כשהיא טהורה מותרת לישן עם בעלה במטה גם מותרת לקשט עצמה שלא תתגנה על בעלה אבל לא תלך כל שנה תמימה לשום סעודה אפילו סעודת ילום או למחוללת גם לא תלבש בגדי חמודות ואף ביו״ט לא תלבש כ״א בגדי שבת. עיקר התשובה במסתרי׳ תבכה נפשה ואף תצטער ותבקש ממנו יתעלה שימחול לה החטא הזה שמלאה הילד מת בעריסה בהשכיבה אותו שם ואם יבוא ח״ו אים או אשה לביישה לומר לה שהמיתה את הילד תשתוק ותקבול חרפתה באהבה וזהו עיקר כפרתה אבל המוציא דבה לא ינקה מעונש רב ועצום ולא ינקה מעונש ומלקות לפני העמוד וא״א יועיל שום פדיון בממון אפילו הוא עשיר וכשתקיים האשה סדר התשובה הנ״ל יכופר העון ומובטחת שמעלתה גדולה עד מאוד והאל יה׳ יכפר לנו על כל חטאתינו ועונותינו ופשעינו אכי״ר אני הק׳

יואל בן לא״א כמו״הרר שמואל זלל״ה א״ך סיון שצ״ג לפ״ק קראקא

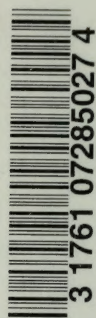
העתקתי מגוף כתיבת הגאון מוהר״ר יואל

מן סדר תשובה עד כאן (הועתק מכתי״ ישן של הרה״ג וכו׳ ר׳ זלמן מרגליות ז״ל מבראדי).

העתקה אות באות. מגוף כ״ק של הרה״ג הנשגב הצדיק המפורסם מו׳ פנחס זללה״ה **בעל הפלאה** בהפנקס מעיר וויטקיב בעת שהי׳ שם לאב״ד אחת מהתקנות שעשה שם וז״ל אות באות.

אשר חכמים הגידו והזהירו שלא להיות אנשים ונשים בחדר א׳ בסעודת נשואין. וכמה רעה ראינו כי בהקהל אנשים ונשים כאחד בא כשכור יחוגו וינועו ומידי הרהור לא יצאו ואשה פגיעתה רעה פן יעלה באחד ומאה להלכד בזו ח״ו מה נאה ואין שמחה למעלה. לא כן לכו נא הגברים ועבדו את ד׳ בשמחה וחדות ד׳ הוא מעוזם ונשים עם בפני עצמן חייבי׳ בשמחה בפני עצמן וכדי הוא לשמוח בשמחת המקום ב״ה. כ״ז הסכמנו כולנו כאחד כאיש אחד בלב אחד ושפה אחת לעשות משמרת למשמרת דת תוה״ק ובשמתא מאן דעבר על מלתא דנא ולהשומע יונעם ויזכה לשמוח בבית הבחירה. שבית והבירה. שיבנה במהרה. בקרן אורה הנעש״ה היום יום ב׳ י״ד שבט תק״כז לפ״ק וויטקוב יל״ו.

הק׳ פנחס הלוי איש הורוויץ.

3 1761 07285027 4